

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEK. RAC. PRI NB KRANJ-OKOLICA ST. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 10 DIN

V sedmo leto

Ke se poslavljamo od starega leta, je prav da pogledamo kaj smo v tem letu storili, in da povemo, kaj nameravamo delati v prihodnjem.

Obračuni so vedno nerodna zadeva, ker se navadno nevičernosti zamolči, če se jih le more. Ni nič lažjega kot napisati, da je bilo vse lepo!

Vse seveda ni bilo lepo. Posebno, ker smo morali zaradi občutne pomanjkanja in pomanjkanja časopisnega papirja sredi leta zmanjšati listu obseg. Na skopem prostoru smo potem objavljali pač tisto, kar smo mislili, da bo bralce najbolj zanimalo. Kako smo v tem uspeli, najbolje lahko ocenijo bralci sami.

Res, bralci so to že tako cenili! Bilo je to neke vrste skrito priznanje listu. Nad 2500 novih naročnikov v letošnjem letu je dokaz, da smo v naših prizadevanjih vsaj deloma uspeli.

Mnogo zaslug za ta uspeh imajo naši dopisniki, ki so nas vse leto prav pridno zalagali z dopisi. Vsem iskrena zahvala za njihov trud!

V novem letu naše delo ne bo lahko. Razvoj naše demokracije in utrjevanje neposrednega upravljanja v komunah in podjetjih, vse pestrejša javno, kulturno, fizikalno in zabavno življenje bo terjalo od nas, da prav pridno posegamo v probleme in pojave, ki bodo s tem nastajali, jih komentiramo, kritiziramo ali pohvalimo.

Nam bo to uspelo? Brez vas, dragi bralci, ne! Sele ko bo vsak bralec hkrati tudi dopisnik s svojo soobmožnostjo o določenem pojavu ali dogodku, bo naš list postal res prava tribuna gorenjskega delovnega človeka, ki bo vestno odražala njegove težnje k napredku.

V upanju, da bo v novem letu vse tako, kot si želimo mi v redakciji, — vsem skupaj res srečno in uspešno novo leto!

Uredništvo

Kaj pa nam je letos prinesel Dedek Mraz?

Vse izkušnje, ki smo si jih v preteklem letu pridobili, bo treba v novem letu pametno in s preudarkom izrabiti

Predsednik kranjskega okrajnega ljudskega odbora, Miran Košmelj, je ugodil prošnji našega urednika in za to številko »Glasu Gorenjske« poveljal nekaj misli ob Novem letu:

Leto 1953 je bilo leto velikih uspehov v splošnem gospodarskem in komunalnem napredku v naših občinah in v našem okraju. Rezultati so na dlani, saj je velika večina objektov, ki smo jih lahko vnesli to leto v investicijski program, že dograjena, nekaj pa jih je v zaključni fazi izgradnje.

Zlasti velike uspehe smo dosegli na področju elektrifikacije naših gorskih vasi in na področju obnove naših prosvetnih ustanov. V okraju je bilo v tem letu popravljenih in moderniziranih precej osnovnih šol, tako da sedaj ustrezajo pogojem sodobnega pouka, nekaj pa jih je bilo dograjenih tudi na novo.

Rezultati so bili v tem letu doseženi tudi na področju demokratizacije našega javnega življenja. Odrasla je sproščenost naših ljudi v najrazličnejših razpravah in borba mnenj. Jasno je, da so se prav zato utrdili tudi organi ljudske oblasti — okrajni odbor, pa tudi občinski ljudski odbori in organi delavskega upravljanja.

Leto, od katerega se poslavljamo, je leto novih, bogatih izkušenj, ki nam bodo v prihodnje pomagale odpravljati slabosti, ki jih doslej, morda ravno zato, ker jim nismo bili odrasli, še nismo uspeli odpraviti.

V 1954. letu stoje pred nižjimi organi ljudske oblasti, pred okrajnim odborom, ljudskimi odbori važne in odgovorne naloge pri izvajanju novega gospodarskega sistema. Kar zadeva našo gospodarsko dejavnost, nameravamo v prihodnjem 1954. letu posvetiti vso pozornost razvoju naše industrijske dejavnosti. Razširiti nameravamo nekatere obrate predelovalne industrije in, kolikor bo to mogoče, odpreti neke nove obrate, zlasti za predelavo in obdelavo gradbenega materiala, za kar so v našem okraju danj vsi pogoji.

Vso skrb bomo posvetili našemu kmetijstvu, da dvignemo našo kmetijsko proizvodnjo na naprednejši, produktivnejši nivo. Zamenariti ne bomo smeli nege in varstva gozdov. V kratkem bo sklicano posebno zase-

Ko Dedek Mraz razveže svojo bisago, je v njej za vsakega nekaj. Tudi odraslim prinese vedno kaj novega, sicer ne v obliki piškotov, bonbonov in drugih slaščic, marveč v obliki izkušenj, ki so si jih pridobili v letu, ki se je obrnilo.

Letos je bila Dedkova torba zelo natrpana. Ni čudja! Vse bogate izkušnje naše socialistične rasti so se nakopičile v njej. Zato je bil prav gotovo vsak bogato obdarovan. Te darove bo treba v novem letu pametno in preudarno izkoristiti.

danje Okrajnega ljudskega odbora, ki bo razpravljalo izključno o problemih našega kmetijstva in določilo smernice za bodoče delo na tem gospodarskem področju.

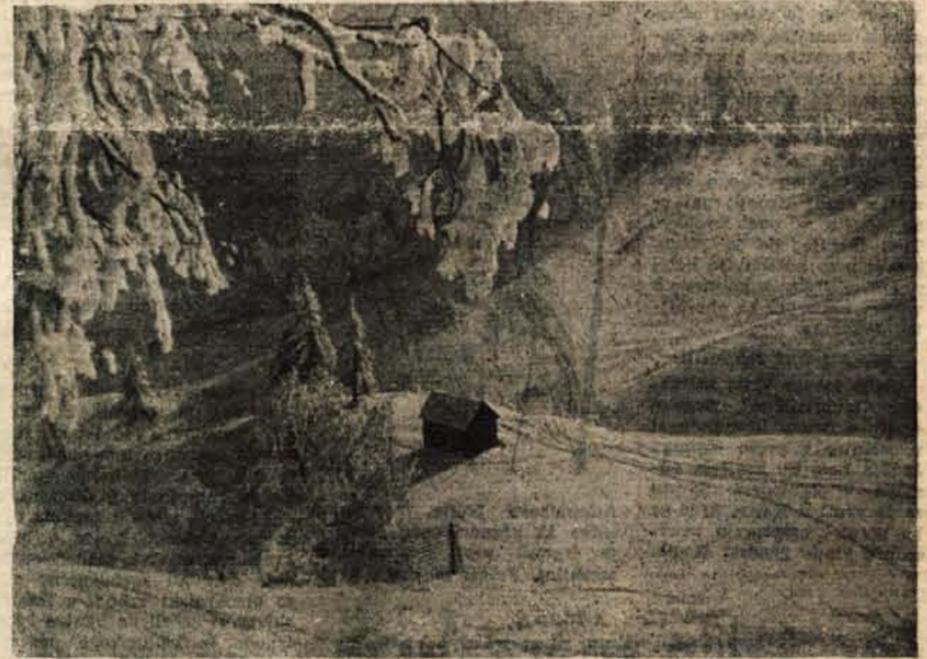
Velika naloga, ki se postavlja pred Okrajni odbor, pa tudi pred občinske odbore v novem letu, je odkrivanje novih možnosti za zaposlitev naših delovnih ljudi, v nekaterih pasivnejših občinah in v izrazito gozdnatih predelih našega okrajja, kjer bo dosedanje iskanje iz-

tevalo malo surovin in več delovne sile.

Izkoristiti bo treba vse dane možnosti za napredek turizma in našega lokalnega prometnega omrežja. Vso pozornost pa bo treba posvetiti tudi našim prosvetnim ustanovam in zdravstveno-socialni službi.

Okrajni ljudski odbor, ljudski odbor mestnih občin in občinski ljudski odbori dobivajo čedalje več pravic v upravljanju vsega družbenega življenja. Uspeh v njihovem težkem in odgovornem delu bo mogoč le ob sodelovanju vseh delovnih ljudi in utrjevanju organov delavskega upravljanja.

V tem delu želim vsem delovnim ljudem, delovnim kolektivom in ljudskimi odbori na področju našega okrajja, mnoge uspehov v 1954. letu.

Zimska pravljica

Foto: J. Marenčič

Kolektivi razumejo pomoč SZDL

Naš sodelavec je na Okrajnem odboru Socialistične zveze delovnih ljudi radovljiškega okrajja dobil naslednje podatke o delu organizacije v preteklem in o načrtih za prihodnje leto.

V pretečenem letu so organizacije SZDL v radovljiškem okraju zabeležile napredek zlasti v tem, da so začele reševati splošno družbeno problematiko svojega teritorija in posebno tiste, ki zadevajo delavsko upravljanje v podjetjih in samoupravljanje družbe vobče.

Upravljanje v manjših podjetjih je bilo vsekakor šibkejšo. Tu, v majhnih podjetjih se je največkrat počela pravilna misel delavskega upravljanja. V tem pogledu bo morala SZDL v prihodnjem letu posvetiti več pažnje. Prvi posegi Socialistične zveze, njenih občinskih odborov in osnovnih organizacij, v tako problematiko so pokazali zelo dobre rezultate. Ti uspehi so se pokazali prvenstveno v tem, da so delovni kolektivi razumeli podporo Socialistične zveze in da so videli, da je ta organizacija kot ljudski tribun dala možnost svojim članom, da se seznanijo s stanjem v podjetjih, z njihovim poslovanjem, z odnosi v njih, z njihovo proizvodnjo, in da so dobili jasno sliko o njihovem življenju. Delo Socialistične zveze je prispevalo k temu, da se je komu-

na začela zanimati za življenje podjetij, da je potemtakem že nastopil začetek povezanosti med komuno in podjetji.

V preteklem letu smo imeli tudi pomanjkljivosti. V nekaterih primerih se je Socialistična zveza preveč naslanjala na svoje organizacijske in politične akcije, ki so imele včasih kampanjski značaj. Ni znala dovolj uspešno reševati vprašanj, ki praktično predstavljajo stalno vsakodnevno problematiko, — vsakdanje življenje. Tu mislim na razna društva in organizacije in na kulturno-prosvetno udejstvovanje. Taka društva so bila prepuščena sama sebi. Socialistična zveza je v njih vse premalo videla svojega najmočnejšega vzgojitelja širokih ljudskih plasti.

Ena od pomanjkljivosti SZDL je bila tudi ta, da so njene organizacije premalo tolmачile članstvu naše gledanje na razvoj kmetijstva in da kmečkemu prebivalstvu niso dajale perspektive. To je bilo deloma tudi vzrok dejstvu, da kmetijske zadruge in mlji vsi skupaj, nismo dovolj napravili za dvig kmetijske proizvodnje. Sredstva, ki so bila na razpolago,

kmetijske zadruge niso uporabljale za dvigovanje kmetijske proizvodnje, temveč mnogo bolj za ustanavljanje pridobitnih podjetij, ki so sicer prinašala dobičke, kmetijska proizvodnja pa od njih ni imela nobene praktične koristi.

Zaradi teh slabosti bo imela SZDL v letu 1954 v tej smeri tak program, da bomo za razjasnitev teh problemov organizirali predavanja, podprta s strokovnimi filmi, na katerih bodo agronomski strokovnjaki dajali praktične nasvete, kake bi z vlaganjem najmanjših denarnih sredstev lahko povečali in izboljšali kmetijsko proizvodnjo, na primer z boljšo živinorejo in organizacijo novih mlakarn v Bohinju in Zgornji savski dolini itd.

Težave s gozdnim zakonom

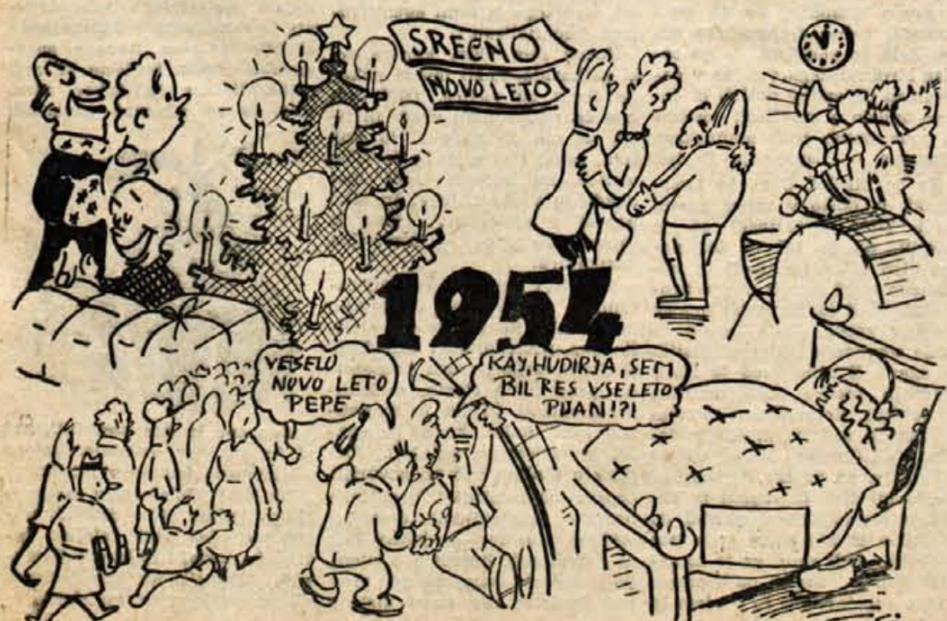
Na zadnji konferenci okrajnega odbora Socialistične zveze na Jesenicah so največ razpravljali o problemih na vasi in o pripravah na občno zbor kmetijskih zadrug. Obravnavali so zakon o gozdnem gospodarstvu, ločitev gozda od pašnikov in združne odnose do skupnosti. Člani okrajnega odbora so kritično pregledali opravljeno delo in ugotovili, da so prav malo naredili. Prav tako so tudi organizacije Socialistične zveze zelo malo pojasnjevale ljudem vprašanja, ki so nastala z novimi uredbami in predpisi. Posledica tega so bila napačna mnenja, ponekod pa so se celo pojavile težnje, ki so daleč od socialističnih stremeljenj.

Gozdni zakon so nekateri smatrali tudi kot nacionalizacijo gozdov. — V radovljiškem okraju je veliko bolj pereč problem zakon o gozdovih, kot pa zakon o zemljiškem skladu. To pa zaradi tega, ker bo zakon občutno prizadejal lastninske odnose kmetov. Ljudski odbori in različne skupnosti niso imele pravega odnosa do gozdov in so smatrali obstoječe gospodarje-

nje z gozdovi kot rento kmetu. Zaradi teh in podobnih ugotovitev bo realizacija gozdnega zakona v tem okraju precej težavna.

Posebno vprašanje je ločitev gozdov od pašnikov in formiranje pašnih obratov. Stara miselnost o agrarnih skupnostih je še močna, protisocialistični elementi na vasi pa imajo prav na gospodarjenje z zemljišči agrarne skupnosti največji vpliv. Ker to ovira razvoj kmetijstva in živinoreje, kot važne gospodarske panoge v okraju, je okrajni odbor Socialistične zveze mnenja, da bo treba nujno urediti družbene odnose med interesi samimi in odnosi do kmečkih organizacij, občin in okrajja.

Okrajni odbor SZ je med drugim sklenil sklicati širše posvetovanje vodilnih ljudi organizacij, delovnih kolektivov, sindikatov itd., kjer bodo obravnavali ta vprašanja v zvezi z novimi uredbami in predpisi. Pred občinskimi zbori kmetijskih zadrug bodo pa priredili predavanja in posvetovanja s kmeti.

TEDEN DNI PO SVETU

PREDSEDNIK REPUBLIKE JE IZVOLJEN

23. decembra je francoski kongres senatorjev in poslancev v versailskem dvorcu pri Parizu končno vedarje izvolil novega predsednika francoske republike. Pri desetem neuspešnem glasovanju še ni bila dosežena absolutna večina. Tedaj je kandidat, ki je imel največ izglede za uspeh, dosedanji predsednik vlade krščanski demokrat Joseph Laniel umaknil svojo kandidaturo. Po trinajstem glasovanju so razglasili, da je bil za trinajstega predsednika republike Francije izvoljen René Coty, dvainsedemdesetletni advokat in strokovnjak za ustavna vprašanja.

SE KAJ POJASNJEVANJ

23. decembra je bil zadnji dan »poučevanja« korejskim in kitajskim vojnim ujetnikov. Izmed 292 jih je 12 zaprosilo za reparacijo. Tako majhen rezultat je vzpodbudil zastopnike Severne Koreje in Kitajske, zahtevajo nadaljevanje pojasnjevanj. Tudi general Timaja, predsednik, nevtralne komisije je predlagal, naj nadaljujejo s pojasnjevanjem, zlasti zato, ker se ni pravočasno pričelo.

NOVA VIETMINOVA OFENZIVA

Po vesteh tujih agencij so Ho Si Minhove sile začele veliko zimsko ofenzivo in presekale francosko-laoske enote na dva dela. Pred dnevi so vdrla v severni Laos in odrezale ozemlje ob kitajski meji. Menijo, da hoče Ho Si Minh z ofenzivo pokazati svojo moč in izsiliti premirje, ki ga je pred mesecem predlagal po neki švedski agenciji.

ZDA BODO ODPKLIČALE ČETE S KOREJE

Predsednik ZDA Dwight Eisenhower je sklenil odpklicati ameriške čete s Koreje. Ameriške oborožene sile se bodo manjšale postopoma. Ta odločitev je nalletela na neugodne komentare zlasti na Japonskem. Opazovalci sodijo, da je ta ameriški sklep strogo opozorilo Južni Koreji, naj se ne spušča v pustolovščine. Tudi menijo, da je Eisenhower s to odločitvijo hotel vzpodbuditi japonsko vlado k večjim naporom za oborožitev Japonske.

BEVAN PRI NAGIBU

Vodja levega krila britanske laburistične stranke Aneurin Bevan je dopotoval v Kairo s svojo soprogo Jennie Lee. Po krajšem odmoru v Zgornjem Egiptu se je vrnil v Kairo, kjer ga bo sprejel egiptovski predsednik vlade general Nagib.

Po hladni vojni - hladen mir?

18. decembra je bila na Bermudskih otokih na Atlantiku končana konferenca predsednikov vlad ZDA, Velike Britanije in Francije. Priprave na bermudsko konferenco so trajale domala celo leto. Javnost je od nje pričakovala velikih odločitev, časopisje je obetalo velik dogodek. Bermudski komunikate pa je pokazal, da so minili časi velikih sestankov velikih državnikov, kakor so bile kairska, teheranska ali moskovska konferenca. V komunikatu je le nekaj zvanečih fraz o »zahodnem prijateljstvu«, ki samo kažejo, kako jim ga primanjkuje.

Velik? pred Eisenhowerjem

Eisenhower je startal svojo kariero predsednika Združenih držav Severne Amerike poln veselega optimizma. Zmagoslavje volilnega uspeha je v prvih mesecih predsedovanja gnalo njegov avtomobil z bučnim in mnogo obetajočim tempom. Vendar se že takrat trezni komentatorji niso zmotili, ko so obetali, da se bo avtomobil ustavil že takoj za prvim vogalom. Prej tako popularni »Ike«, odločni zmagovalec iz druge svetovne vojne in organizator

skrbljen. Pri naslednjih volitvah prav gotovo ne bo več kandidiral za stanovca Bele hiše. Kako tudi ne bi bilo tako, ko pa se mora na vsakem koraku srečevati z velikimi težavami, ko pa sklepanje v politiki ni tako preprosto kot odločanje o strategiji na bojišču.

Ameriški predsednik se je izkazal kot neodločen človek, piše nezadovoljen ameriški tisk. Videti je, da je res tako. V lastni republikanski stranki vse preveč popušča tistim nad vse reakcionarnim elementom, za katere se pred volitvami ni nikdar potegoval. Prvi med njimi, senator Joseph Mc Carthy iz Wisconsin, izvaja nezasišlan pritisk na ameriško javno mnenje in spravlja državne uradnike in javne delavce v pravo blaznost. Grozi, da bo zrasel čez glavo tistim, ki odločajo o ameriški politiki.

V svojih predvolilnih govorih Eisenhower ni bil posebno jasen, nekaj stvari pa je povedal dovolj glasno. Predvsem je obljubil znižanje davkov. Preteklo je že eno leto in sedaj »Ike« že vidi, da ne more izpolniti obljube. Stroškov za obrambo ni mogel občutno zmanjšati, ko

Iran je avgusta doživel vrsto napetih dogodkov, ki so si sledili s filmsko naglico. Najprej je vsedrjavni referendum odobrili, da dr. Mosadek razpusti parlament, v katerem so sedeli njegovi najhujši sovražniki. Nekaj dni potem je odločni stavec zatrl poizkus reakcionarnega državnega udara. Sah je pobegnil v inozemstvo in že so pričeli govoriti, da bo Mosadek sledil Nagibovemu zgledu in proglasil republiko. Niti teden dni ni potekel in že je general Zahedi, znan po tem, da je bil med vojno nemški vojun, z vojsko napravil državni udar, poklical šaha v »ogroženo domovino« in postavil Mosadeka pred vojaško sodišče.

Obtožnica mu je očitala, da je spravljal Perzijo na rob gospodarske katastrofe, ko je v petrolejskem sporu z Veliko Britanijo tako trmasto vztrajal. V greh so mu štel, da je pripravljaval republiko in koketiral

z »brevverskimi elementi«. Tožilec je zahteval smrt. Na burnem procesu je obtoženec strahčilo korenitejšo mero. Mosadekov ugled v ljudstvu je še vedno močan, prav tako tudi v tu-

stno pobijal vsako besedo obtožnice, imel dolge ognjevitve govore in padal v nezavest. Pričakovali so najhujše, obsojen pa je bil le na tri leta zapora. Vsi se sedaj čudijo, zakaj tako. Menimo, da se sedanja vlada ne čuti dovolj trdno v sedlu, da bi si lahko privo-

„Mir hočemo“ so dejali Angleži, ko so poslali svoje čete v Gvajano

Britanski lev je letos postal hudo nervozen. Gentlemanska hladnokrvnost in aristokratska perspektiva gledanja in nebesa britanskega imperija sta se poslovili od Churchillovega kabineta. Konservativni minister za kolonije Lyttelton mora neogibno iz enega nasilnega ukrepa v drugi, če hoče ohraniti še tisto malo, kar je ostalo od nekdanjega svetovnega carstva.

Ze dve leti se tresejo britanski uradniki in naseljenci, ki so »pošteno kupili« zemljo kenjskih kmetov. V bojih proti upornikom gibanja Mau-Mau je pred dnevi padel tudi sin nekdanjega angleškega »podkralja Indije« generala Wawela in s tem simbolično napravil nič kaj romantičen uvod v nič kaj domantično britansko gospodarstvo v »prekomorju«. London je moral razveljaviti gvajansko ustavo in tudi tja poslati nove kontigente čet »za ohranitev miru in zakonitosti (!)«. Nazadnje pa

so morali odstavit še kralja Bugande Cva II, ki se je uprl

Cva II

Atlantskega pakta, nasmejani »oče« in »Amerikanec štev. 1« je izgubil svoj samozavesten smehljaj. Postal je resen in za-

da je v preteklem letu zelo trpela njegova popularnost, zlasti med kmeti ki jih ne podpira več z umetno vzdrževanimi visokimi cenami pojeedejskih pridelkov. Je ta ragata samo trenutna?

Kdo je lopov?!

Stalinski antistalinizem

ravne smrti. Da se je ta absurdnost spet ponovila, samo dokazuje, kako globoko krizo preživlja današnja sovjetska družba in kako zagrzena je borba za oblast po Stalinovi smrti.

Notranji procesi v sovjetskem bloku, ki že dolgo tlijo in ki jih je veter porušenega ravnotežja po Stalinovi smrti še bolj razpihal, so se razvili do te mere, da nasledniki »velikega učitelja in voditelja« lahko vzdržujejo svoje pozicije in pozicije vladajoče birokracije samo tako, da polagoma zapuščajo stalinsko politiko. Sklicevanje na Stalina je prenehalo z naravnost presenetljivo naglico. Nekateri poteze v zunanji politiki kažejo, da niti sami ne vedo, kaj naj počno. Javno so priznali svojo blamažo, ko so nam ponudili redne diplomatske stike. Zelo je značilno, da je sekira birokratskega vršička v napori za okrepitev pozicij in dosego ugleda v množicah odsekala prav desno roko stalinskega tiranstva — Lavrentija Berija.

Ko je bil šef Čeke še Dzeržinski, je odšlo v zapor precej ljudi. Toda Dzeržinski se je odkrili, da je bil ta šef posumljivo hitro prehladil in nenadoma umrl. Sledil mu je drugi šef. Tudi ta je pvsal mnogo ljudi v zapor. Toda kmalu so licije sovražnik in imperialistični agent. Z njim vred je šla v smrt in zapore nova množica sovjetskih državljanov. Potem je Jagoda nadaljeval z množičnimi »čistkami« (beri: ubijanjem), pa so kmalu »ugotovili«, da je bil tudi ta »agent in zagrižen sovražnik«. Zamenjal je Ježov in ker se je prav isto »odkrilo« tudi zanj, ga je zamenjal Berija. Sedaj pa beremo enake »ugotovitve« še o njem in

to, da so šefi policije »mogočne Sovjetske zveze« petindvajset let nepretrgoma sami agenti tujeje imperializma? Nekoč sem videl karikaturu, ki prikazuje, kako nekdo nekoga obeša na vislice. Tudi sam ima že zanko okoli vratu in tisti, ki mu jo nadeva, jo ima tudi, zakaj nad njim so še višje vislice, na katerih sedi spet nekdo in vleče za vrv. In tako naprej v nedogled... Kdo je pravzaprav lopov? — Domiselna karikatura!

V zadevi Berija je najbolj zanimivo, da se novi oblastniki, ki se tako hitro otrsajo stalinizma, poslužujejo v likvidaciji Stalinovega prvega pomočnika prav tistih starih, preizkušanih metod, ki jih je uporabljal sam Stalin, ko se je znašel v podobnem položaju. Čeprav ob letošnji (prej tako hrupno proslavljeni) obletnici stalinske ustave sovjetski tisk ni črnil niti besedice o njem, pa vendarle uporabljajo prav ista sredstva. Ze sama metoda

pa kaže, da človek, ki se je poslužuje, ni nič manj nemoralen od svojega predhodnika, da »nova garnitura« sovjetskih oblastnikov v bistvu ni prav nič drugačna.

Te metode nam kažejo, kako huda je notranja kriza današnjega sovjetskega ustroja. Če se prvi Stalinovi procesi začasno utrdili njegov položaj, so ga zadnji že omajali in diskreditirali v ljudstvu in tujini. Malenkova pa odkritje »dolgoletne zarote« in pokol, ki je sledil, samo smeši. Ostal je edinole strah — strah oblastnika pred ljudstvom in ljudstva pred oblastniki. Kdo se koga bolj boji?

Nobene spremembe

Letos je bilo v Sovjetski zvezi in v njenih evropskih podružnicah mnogo sprememb, zlasti personalnih. Samo eno področje »politično-vzgojne dejavnosti v smislu nadaljnega napredovanja iz socializma v komunizem« ni bilo deležno nobene spremembe. Našim bralcem bi radi prihranili čas in dober okus. Ker so se zdavnaj naveličali

vedno eno in isto poslušati, naj si to pot kar ogledajo, katere »dejavnosti« imamo v mislih. Na sliki: Golob miru moskovskega radia. Silka je tudi ver- nosnetek vseh relednih radijskih postaj v Bolgariji, Romuniji, Albaniji, na Madžarskem, Čehoslovaškem in Poljskem.

Ne želijo sporazuma

Pravzaprav Trst ni trd oreh. Tržaško vprašanje bi bilo že davno rešeno, če bi jugoslovanski narodi in obrambi svojih nacionalnih pravic in upravičenih interesov naleteli na vsaj malce realizma pri svojih apeninskih sosedih! Se dosti laže bi bilo

rešitev sploh ni mogoča, da bo Trst stalna nevarnost za mir, ki jo je iz leta v leto postavljati na dnevni red in potem spet resignirano odlagati v nedogled. Nemara prav to tudi hočejo — ohranjevati večno žarišče, ki ga je vedno možno izrabiti za izsiljevanje in v svojo korist, ne glede na želje in razpoloženje neposredno zainteresiranih.

To jim seveda ne bi bilo mogoče, ko jih italijanska uradna politika v tem ne bi podpirala. Nerealistični imperializem italijanske iredente odklanja vsako stvarno, tudi začasno rešitev. Rimski volkulji primanjkuje mleka za svoje dojenčke, zato sanjari o nadomestni hrani, ki bi jo rada dobila v Primorju, Istri in Dalmaciji. Kaže jim vabljuje igrače z napisi »Montenegro«, »Lubiana« in seveda — »Trieste« ter se dobrika: »Vidite! Vse to dobite, samo če boste pridni!»

Ta fantastična fata morgana je žil le iluzoren privid. Vse, prav vse sestavine v računu so umišljene. Italijanski proletariati ni dojenček. Tudi italijanski Jug, ki živi v bedi in nezasišljeni, za ostalosti ni navaden samosrajčnik, ki ne ve, zakaj nima hrane. Jugoslavija ni igrača, zavita v vabljev staniol. Je jeklena enotnost, ki ve, kaj hoče in kaj bo dosegla. In končno je tudi volkulja že dolgo vsa škrbasta. Zadnje zobe si je polomila prav na naših tleh.

in odstranili enega najbolj osvraženih nosilcev stalinskega tiranstva, da bi se prikupili množicam. Šefa tajne policije, kontrolorja mreže agencur v inozemstvu in organizatorja proizvodnje atomske bombe, Stalinovega delavca Lavrentija Berija so po dvotedenskem tajnem procesu obsodili in ustrelili kot ljudskega sovražnika, zarotnika in agenta tujeje imperializma, ki je že dolga leta vršil svojo zločinsko dejavnost proti Sovjetski zvezi. To bi bila senzacija prvega reda za vse človeštvo, ko ne bi bili že tako navajeni prav takšnih obtožb in enakih koncev, ki so v Rusiji v navadi že od pamtveka. Kot vsi pretekli tuda ta šef policije ni umrl na-

edpravit ta kamen spotike, ko okoli njega ne bi vozlati svoje štrne vsi tisti, ki jih Trst sploh ne zadeva in, ki bi iz njega radi napravili »evropsko vprašanje«, »problem evropske enotnosti« in »problem 1. reda«, svetovno vprašanje, od katerega je odvisno nič več in nič manj kot sam obstoj človeštva. Ze polne tri mesece »odmotavajo« ta klopčič in so ga uspeli že tako zavozlati in vanj vplesti svoje posebne račune in koristi, da so svet domala prepričali, da

Po prvem prazniku občine Dovje - Mojstrana

Prebivalci občine Dovje-Mojstrana so izbrali 16. december za svoj občinski praznik. To je obletnica upora, ki je pred 12 leti v gornjesavski dolini prekrizal račune nemškemu okupatorju. Ze lanko leto so v počastitev spomina padlim borcem, talcem in taboriščnikom odkrili na Dovjem lep spomenik.

Na svoj prvi občinski praznik so se občani pripravljali že nekaj mesecev. 16. decembra popoldne so se poklonili spominu žrtv fašističnega divjanja. Četudi je bil delovni dan, je spominski svečanosti prisostvovalo domala vse prebivalstvo občine Dovje-Mojstrana. Govoru za zastopnika Zveze borcev so sledile žalostinke, ki jih je odpel jeseniški pevski zbor.

Zvečer pa so umeli v obnovljeni dvorani KUD »Jaka Rabič« proslavo v počastitev prvega občinskega praznika z lepim kulturnim programom. Izvajali so ga domači pionirji in člani jeseniške Svobode. V počastitev prvega občinskega praznika je obnovljeno dvorano zasedlo prebivalstvo kmečke občine do zadnjega kotička. Na lepo dvorano so ponosni ne le odborniki in člani gospodarskega odbora, ki so za obnovitev največ prispevali, temveč vsi vaščani.

Sele junija tega leta so se odločili za to delo. Imeli so nekaj desetisočinarjev in so se obnove (proračun je zanj predvidel okrog 2 milijona izdatkov) kljub vsemu oprijeli. Preuredili so oder in dvorano. Med delom so si zamislili, da bi ustanovili na Dovjem kino podjetje in preuredili dvorano tako, da bi lahko v njej predvajali filme. Toda kje dobiti sredstva? V stari cementarni so pričeli zbirati staro železo, da bi ga prodali. Trboveljska cementarna pa je to prepovedala.

Požrtvovalnim občanom Dovjega in Mojstrane je priskočil na pomoč Okrajni ljudski odbor Radovljica. Investiral je 1.690.000 din. Kupili so kino aparaturo.

Predvojaški centri so tekmovali

Z Dnevom ljudske armade so zaključili predvojaški centri tekmovanje v počastitev Dneva JLA, ki je pričelo 1. decembra. Vsi obvezniki so se zbrali na praznik Dneva armade na Jesenicah. Na velikem zborovanju pripadnikov predvojaške vzgoje je govoril major tov. Janko Prezelj. Govoru je sledila razglasitev rezultatov tekmovanja. Prvo mesto je dosegel center Mojstrane, drugo center Zelezarne in tretje center Černivce. Istega dne je bilo tekmovanje v streljanju z vojaško puško, kjer je dosegel prvo mesto Pavel Srečko iz Kropve. V patrolnem teku s streljanjem je dosegla prvo mesto skupina jeseniške Zelezarne.

Skupno je prejelo odlikovanje za predvojaško vzgojo državnega sekretarja za narodno obrambo 15 mladincev, okrajni ljudski odbor pa je podelil številne značke predvojaške vzgoje in knjižna darila. Predavatelj predvojaške vzgoje Koren pa je prejel odlikovanje za voj. zasluge.

Morda je naslov malo čuden. Vendar je tako. — Na Trati pri Loki, tam kjer železna cesta dela ovinke proti Kranju, opaziš z vlakom več tovarniških objektov in med njimi skladovalnice desk in hlodov. Tu živi, dela in raste eno največjih lesnih in industrijskih podjetij v Sloveniji, ki je nastalo po osvoboditvi.

V začetku leta 1948 je stala tu skromna baraka. V njej sta bili takrat le dve krožni žagi. Lesa za obdelavo pa je bilo polno. Naši preprosti ljudje so se zagrizli v delo kot črvi v les. Iz malega obrata je vidno raslo vse večje lesno podjetje. Dali so mu naslov »Jelovica«, v spomin na legendarne, herojske borbe naših partizanov, ki so se borili v njenih gozdovih.

O naglem razvoju in moči podjetja ve mnogo povedati tovariš Sehič, tehnični direktor. »Iz nič je takorekoč zrastle šest modernih objektov,« pravi skoražanosno s širokim zamahom roke, kot bi hotel poudariti: »Vidite vse to je naše, vse to smo napravili z lastnimi močmi.«

Napotimo se iz obrata v obrat. Najprej v žago. Tu neprestano ropočeta dva velika večlistna gatera, ki jih je izdelal »Lito-

stroj«. Požirata vase debelo hlodovino in mečeta vnan razrezane deske. Le par ljudi streže tem strojem. Delo v podjetju je precej mehanizirano. »Stirideset kubičnih metrov hlodov zrežemo tu dnevno in vse to gre za našo tekočo proizvodnjo,« pojasnjuje Sehič. Od tu odpremljajo deske v sosednji obrat, v veliko moderno sušilnico. V 24 urah je tu les osušen kot bi stal na soncu šest mesecev. Takšen les roma potem v njihove delavnice, ki stoji druga ob drugi. To so tesarske delavnice, delavnica za izdelavo oken, delavnica za izdelavo vrat, zabožarna in manjši obrati. Takšnega delovnega poleta kot tu, pri delavcih zlepa ne najdemo. Pri njih se je obnesel brigadni sistem dela.

Mladi Zavrl, ki je vodja strojne izdelave oken, pravi o sebi in tovariših: »Delo mi je všeč in nam gre od rok. Izdelamo 600 do 700 oken na mesec in samo 40 nas je. Sedemindvajsetletni Molkovič, ki je pred kratkim z uspehom položil mojstrski izpit in je dober delovodja v montaži, je dejal: »Izdelali bi tudi 800 kosov mesečno, če bi imel vse ljudi tu. Pa jih je zdaj dosti na orož-

nih vajah in dopustih. Ko bodo vsi tu, bomo spet prvi. Zunaj izgotovljene izdelke sproti nalagajo na vagone. V zabožarni je posebno živo. Tu delajo tudi ženske. Urne so in pridne.

Gorenjski novorojenčki na prvem mestu

Skoraj neverjetno je, a resnično! Pred kratkim so v ljubljanski porodnišnici delali statistiko o tem, koliko otrok iz posameznih okrajev je bilo pri njih rojenih po osvoboditvi. Dobili so zanimive podatke. Iz tega okraja toliko, iz onega toliko itd.

Železarji in višja kvalifikacija

Kakor v vsej industriji, je tudi med člani delovnega kolektiva Zelezarne na Jesenicah veliko zanimanje za polaganje izpitov za dosego višje kvalifikacije. Nad dve sto delavcev je vložilo prošnje za polaganje izpita za kvalifikacijo in 180 prošelj za polaganje izpita za visoko kvalifikacijo. Izpite za kvalificiranega delavca polagajo jeseniški železarji pred izpitno komisijo ljudskega odbora mestne občine Jesenice, izpiti za visoko kvalifikacijo pa pred izpitno komisijo Okrajnega ljudskega odbora Kranj, ki posluje za kranjski in radovljiški okraj. V mesecu septembru je polagala prva skupina izpite za visoko kvalifikacijo. Iz jeseniške Zelezarne jih je bilo 36. Izpite so opravili s povprečno prav dobrim uspehom. V minulem tednu je polagala izpite za visoko kvalifikacijo druga skupina 46 železarjev. Povprečen uspeh pa je bil nekoliko slabši. Z odličnim uspehom sta napravila izpit dva kandidata, s prav dobrim 16, z dobrim 12, z zadostnim 7 in z nezadostnim 8. Padlo je torej 17 odstotkov kandidatov, kar pomeni, da je komisija imela ostro merilo, kar je vsekakor pravilno in v interesu podjetja. Kakor v jeseniški železarni, se zanimajo za omenjene izpite tudi v drugih podjetjih radovlji-

Konferenca ljudske pr vete

V Domžalah je bila pred kratkim sektorska konferenca za ljudsko prosveto. Sklical jo je tajnik ljudske prosvete za Ljubljano-okolice tov. Kušar. Udeležili so se je predstavniki vseh SKUD, KUD in Svobod na severovzhodnem delu ljubljanskega okoliškega okraja.

V delavskem upravljanju bo sodeloval vsak deseti delavec

Poleg priprav za občne zbere sindikalnih podružnic se v jeseniški železarni pripravljajo tudi na volitve novih delavskih svetov v obratih in novega osrednjega delavskega sveta. Volitve bodo v prihodnjem mesecu. Po dosedanjih razpravah so, čeprav nameravajo razširiti obratne delavske svete, medtem ko mislijo število članov osrednjega delavskega sveta nekoliko omejiti. S tem bodo delavsko upravljanje še bolj približali kolektivu in pritegnili več ljudi k aktivnemu upravljanju. Računajo, da bo pri novih delavskih svetih sodeloval vsak deseti delavec jeseniške železarne.

Gorenjski novorojenčki na prvem mestu

Prav malo jih je iz obrobni slovenskih pokrajin. Prometne zveze so slabe, vožnje dolge in drage, marsikateri tam sploh ne ve, kakšne so možnosti sprejema v porodnišnico, ali so postelje proste. Še kup drugih težav ovira sorazmeren prihod poročin iz teh okrajev. Tudi raz-

Železarji in višja kvalifikacija

škega okraja. Tako »Plamen« v Kropi, Tovarna verig v Lescah, »Elan« v Begunjah, »DES« v Zirovnici, Hidrocentrala Moste in druge. Člani kolektivov bodo polagali izpite v prihodnjih mesecih.

Pionirji se zahvaljujejo

V času, ko se poslavljamo od starega leta in stopamo v novo, se pionirji radovljiškega okraja z radostjo spominjajo minulih dni v letu 1953, ki so bili za nas polni doživetij in nepozabnih spominov. Se še spominjamo prelepih in veselih dni, katere smo preživeli v počitniških kolonijah tam daleč na modrem Jadranu v Pečinah, Izoli, Crikvenici in v pionirskih taborih v naših visokih slovenskih gorah. Pri tem nismo in ne bomo pozabili na našega preljubljenega načelnika pionirskega štaba tovariša Božota Černeta. To je v največji meri njegova zasluga in tudi to, da so bila ta letovanja v letošnjem letu tako uspešno izvedena.

Tovariš Božo Černe nam je s svojo nesebično požrtvovalnostjo in ljubeznijo do nas pionirjev omogočil preživeti nepozabne počitnice, na katerih smo spoznali nešteto novih krajev naše širne domovine in smo pridobili novo moč za nadaljnje učenje. Zato se svojem načelniku tovarišu Černetu ob koncu leta 1953 za vso njegovo skrb, za ljubezen in požrtvovalnost najlepše zahvaljujemo s skromno željo, da tudi v letu 1954 ne bo pozabil na nas — svoje pionirje in nam še nadalje ostal to, kar doslej, mi pa obljubljam, da bomo ostali vredni vseh skrbi in truda.

Več novih trgovskih podjetij

Omogočili bodo konkurenco - Kaj bo s kranjsko »Komunalo« - Gospodarski svet ima tesnejše stike s proizvajalci

Ze dalj časa so v Kranju govorili, da bi bilo treba reorganizirati trgovsko mrežo, tako omogočiti konkurenco in doseči dejansko samoupravljanje podjetij. Spremembe v novem gospodarskem sistemu so privedle stvar do zaključka. Na zadnji seji ljudskega odbora kranjske mestne občine so sklenili, da se bo od trgovine »Kokra« odcepilo grosistično podjetje z živilskimi potrebščinami »Živila«, dočim se bo stare podjetje bavilo samo z manufakturo in galanterijo. Ena od poslovalnic »Tkanine« se bo osamosvojila in

Gorenjski novorojenčki na prvem mestu

poslovala kot novo podjetje »Gorenjec«. Trg. podjetje »Merkur« bo tudi reorganizirano. Iz njega bodo nastali še »Železnina«, detajlistično podjetje s pravico prodaje na debelo železnine, barv, lakov, stekla in gradbenega materiala, in »Opremas«, podjetje za drobno prodajo železnine, stekla, lesene robe in drugih gospodinskih potrebščin.

Gospodarski svet je bil tudi predlagal naj se kranjsko »Sadjec« spremeni v grosista, njegovih šest poslovalnic pa osamosvoji v dve trgovski podjetji na drobno. Vendar je razprava uredniškega teza predloga odložila za nekaj mesecev.

Razmišljanja o osamosvojitvi obratov je »delo tudi kranjsko »Komunalo«, ki je v kratkem obdobju narasla v pomembno organizacijo gospodarsko močnih obratov in uprav. Doslej sicer še niso bili doseženi konkretni sklepi, vendar pa se vsi strinjajo v tem, da bi bilo prav, če bi se tudi od »Komunale« odcepila nekatera nova podjetja, katerih dejavnost ne sodi neposredno v čisto komunalne posle, kakor so vzdrževanje cest in kanalizacije, parkov, nasadov, javne razsvetljave in podobnega. Razmišljajo o osamosvojitvi njenih izrazito produktivnih in pridobitnih obratov — ekonomije, kamnoloma, gramoznice, morda tudi vodovoda. Take spremembe seveda zahtevajo še resnega premisleka in prav bi bilo, da o tem razpravlja tudi javnost. Do marca bo posebna komisija proučila, kako bi

Pa so se lotili. Leto 1946 — kranjski okraj, leto 19... (in tako naprej) — kranjski okraj. Kranjski okraj, — vedno le kranjski okraj!

Zanimivo in hkrati še resnično! Od 1946. do 1953. leta so bili vsi novorojenčki z izjemo leta 1949 iz kranjskega okraja. Ali bo tisti, ki se bo 1. I. 1954 nekaj minut po polnoči rodil v ljubljanski porodnišnici, tudi Gorenjec, tega lanske statistike žal še ne morejo povedati. Nemara se bo to vendarle zgodilo.

Selitev z Gašteja

Kot smo že v eni prejšnjih števil na kratko poročali, se bo bivši »Obrat II« Tiskanine na Gašteju pri Kranju preselil v »Intex«. Spor in boj tega vprašanja je trajal dobro leto, preden se je posrečilo prepričati ljudi iz tega obrata, da je selitev nujno potrebna. Delovni kolektiv je poslal resolucijo celo na kabinet predsednika republike, vendar so tudi od tam dobili isto vest — preselitev nujna, ker se v obrate seli gumarska industrija. No, menda je ta zadnja instanca le prepričala ljudi z Gašteja, da četrt ure daljša pot v sosednjo tovarno »Intex« le ni tako strašna žrtev. (Pravi vzroki so prav

verjetno drugje, vsaj vtis je tak.) Selitev gumarske industrije v bivši »Obrat II« je bila vsekakor nujna. Res bi bila zgraditev novega objekta boljše rešitve, vendar, ker so stroji za nov obrat že na poti in čas ni dopuščal drugačne rešitve, je bila ta edina. Ponovno poudarjamo, da je selitev edina možnost, če želimo ohraniti gumarsko industrijo pri nas.

Kreditni za preselitev so že potrjeni ter bodo s selitvijo v kratkem pričeli. Okrajni ljud. odbor je na zadnji seji z manjšimi korekturami potrdil investicijski program tovarne »Sava«.

Sedanji sistem je zaviral napredek v kmetijstvu. Zemljo so samo izkoriščali, nihče pa ni nicesar investiral. Prav tako so bile plače delavcev manjše kot v industriji, zato so raje odšli v proizvodnjo po tovarnah. Sedaj pa bodo imeli prav tako svoj tarifni pravilnik, kot vsaka druga ustanova ali podjetje. Vsekakor bodo posestva v začetku potrebna materialne pomoči. Za posestvo v Smledniku, ki ima sedaj skupaj 110 ha obdelovalne zemlje, je denar za traktor preskrbel okrajni ljudski odbor.

Drugo poljedelsko posestvo bodo sestavljale dosedanje ekonomije na Jamu, v Prašah in v Mavčičah, ki so bile sprva pod upravo tovarn, od januarja 1952. pa pod upravo občinskega ljudskega odbora. Ekonomije so ves čas nazadovale, nihče ni nikdar nicesar investiral. Občinski odbor je pričel dajati zemljo v najem, najprej samo parcele, nato pa cela posestva. Posestvi na Jamu in v Mavčičah imata po 7,5 ha kmetijske površine, kar pa je premalo za samostojno ekonomijo. Novo ustanovljeno posestvo bo imelo 38 ha obdelovalne zemlje. Poleg tega pa jo bo dobilo še 22 ha iz agrarnega sklada, tako da bo posestvo obsegalo 60 ha, od tega pretežno orno zemljo.

Ustanovitev kmetijskih posestev

Sedanji sistem je zaviral napredek v kmetijstvu. Zemljo so samo izkoriščali, nihče pa ni nicesar investiral. Prav tako so bile plače delavcev manjše kot v industriji, zato so raje odšli v proizvodnjo po tovarnah. Sedaj pa bodo imeli prav tako svoj tarifni pravilnik, kot vsaka druga ustanova ali podjetje. Vsekakor bodo posestva v začetku potrebna materialne pomoči. Za posestvo v Smledniku, ki ima sedaj skupaj 110 ha obdelovalne zemlje, je denar za traktor preskrbel okrajni ljudski odbor.

Drugo poljedelsko posestvo bodo sestavljale dosedanje ekonomije na Jamu, v Prašah in v Mavčičah, ki so bile sprva pod upravo tovarn, od januarja 1952. pa pod upravo občinskega ljudskega odbora. Ekonomije so ves čas nazadovale, nihče ni nikdar nicesar investiral. Občinski odbor je pričel dajati zemljo v najem, najprej samo parcele, nato pa cela posestva. Posestvi na Jamu in v Mavčičah imata po 7,5 ha kmetijske površine, kar pa je premalo za samostojno ekonomijo. Novo ustanovljeno posestvo bo imelo 38 ha obdelovalne zemlje. Poleg tega pa jo bo dobilo še 22 ha iz agrarnega sklada, tako da bo posestvo obsegalo 60 ha, od tega pretežno orno zemljo.

Kreditni za preselitev so že potrjeni ter bodo s selitvijo v kratkem pričeli. Okrajni ljud. odbor je na zadnji seji z manjšimi korekturami potrdil investicijski program tovarne »Sava«.

bilo najpomembnejše reorganizirati to podjetje.

Na predlog predsednika mestnega odbora Vuka Hafnerja so na zadnji seji izvolili nov gospodarski svet ljudskega odbora kranjske mestne občine. Nastavljen je tako, da bo tesne kot doslej povezan z ministrstvom, kar bo vsekakor povečalo zanimanje delovnih kolektivov za gospodarska vprašanja vse občine. Namesto dosedanjih enajst članov, jih svet sedaj šteje trinajst.

Lepo priznanje za dobre izdelke

Kamniška tovarna usnja je dobila na nedavni jugoslovanski razstavi usnja in obutve v Zagrebu za svoje razstavljene kvalitativne izdelke veliko priznanje: zlato medaljo. To je že drugi, ko si je ta gorenjska tovarna priborila to pomembno zmago s svojim izes vzornim delom. Njihovih izdelkov številni inozemski obiskovalci razstave Svitarji, Francozi, Svedi, Nemci in drugi kar niso mogli prehaliti. Razprodali bi lahko mnogo izdelkov, žal pa njihova proizvodnja še ne zmora tolikih naročil.

Kamničani gradijo

Dimnik nad kotlarnico v tovarni usnja je bil na predvečer dneva JLA končno dograjen. Visok je 38 metrov. Kljub neugodnemu vremenu je delo hitro šlo od rok. Tudi gradnja tovarniškega poslopja ob cesti lepo napreduje.

O »JELOVICI«, ki ni Jelovica

»Mesečno izdelajo 10.000 zabojev.«

Tudi vodja delavnice za izdelavo vrat Ciril Strukelj je še mlad človek. Vajencu je kazal fino izdelavo vrat, ko smo ga zmotili s svojim obiskom. Pa se je vseeno smehljaje odzval naši radovednosti:

»Kaj bi vam dejal. Sami lahko vidite, da so naši delavci pridni. To vam pove tudi to, da izdelamo 40 m² vrat dnevno.«

O Ignacu Pogačniku, ki je delovodja v delavnici montažnih barak, hangarjev in hišic, gre glas, da je zelo sposoben. Sam pa je skromen in si ne lasti no-

benih zaslug. Govori le o drugih.

»Poglejte jih, one ustvarjajo.«

In res. Ženske je veselje gledati.

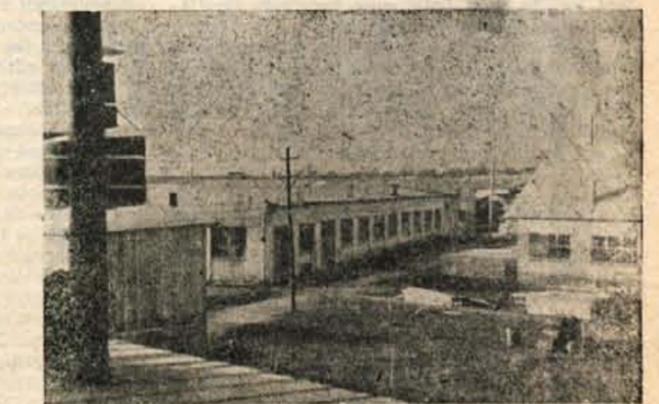
»Pok... pok... pok...« odmeva kladivo v njihovih rokah. Z enim zamahom je debel žebel zakovan v les.

»Katka Podolinova se v tem delu ne ustraši nobenega moškega,« pohvali najmlajšo, ki ima kakih 20 let. Kolektiv je dober, poudari na koncu razgovora. Po eno barako izdelajo v najkrajšem roku.

V delavnici za izdelavo lahkkih gradbenih plošč, ki jim pravijo »jugolite« je že bolj težavno delo. Obrat je še bolj enostaven in hladen. Lesna volna, ki jo prekuhajo v velikem bazenu, gre v stroj za mešavo s cementom. Takšno zmes potem dajo v razne kalupe, kjer se strdijo plošče jugolite.

V podjetju delajo tudi za Črno goro, Bosno in Hrvaško. Obrat, ki izdeluje okna, vrata in notranjo leseno opremo zgradb iz prvovrstnega smrekovega, borovega in hrastovega lesa, opravlja montažo na licu mesta, s čimer zagotavlja kvalitativno izdelavo.

Za družbeni standard je »Jelovica« precej storila. Zgradila je dva dvonadstropna stanovanjska bloka in še ostalih stanovanj

Obrati lesnoindustrijskega podjetja »Jelovica« v Škofji Loki

Nasveti in pogovori s kmetovalci za zimo in Novo leto

Zdaj je čas, da premislimo, kako bomo gospodarsko najbolj izkoristili zimski čas, se pripravili na borbo za izboljšanje našega kmetijstva, na dvig proizvodnje, na obrambo proti živin-škimi in rastlinskimi boleznim in vseh vrst živalskim škodljivcem. Pa tudi lastnemu zdravju in zdravju naših otrok moramo posvetiti več pozornosti.

Izredno ugodno jesensko vreme je omogočilo, da je večina kmetijskih gospodarstev z vsemi zunanjimi deli na tekočem. Končali so zimsko oranje in obenem tudi že zaorali še razpoložljivi hlevski gnoj. Pripravili so steljo, nekateri so v spoznanju s pristojnim logarjem čistili v gozdovih in se oskrbeli s hosto. Mnogi pa tožijo, da bi si lahko nasekali že tudi drv za prihodnje leto, kakor vedno ob tem času, ako je bilo vreme ugodno.

»Toda sečna dovoljenja še niso izdana«, se pritožujejo kmetje, »in če bo zapadel visok sneg, bomo sekali, ko bo drevje v polni muževnosti in za drva manj vredno, pa tudi poljska dela nas bodo takrat že priganjala.«

»Gotovo bi ne bilo nikomur v škodo,« pravijo kmetje, »da bi logar smel v primeru, kot je ravno ta jesen, odkazati vsaj določen del lesa za domačo porabo že tudi pred izdajo pismenega dovoljenja ter s tem omogočil, da bi kmetje izkoristili ugodni čas in vreme.« Tudi so mnenja, da bi vsaj vestnim in razumnim kmetom pri sekanju lesa za lastno porabo ne bilo treba odkazovati vsakega stebelca posebej, ker oni najbolj poznajo svoj gozd in gotovo ne bodo delali škode. Več nadzorstva in navodil bi bili morda potrebni nekateri mlajši neizkušeni gospodarji, ali tudi tisti, ki so toliko brezvestni, da se ne držijo danih navodil.

Priznavajo pa, da je večina logarjev uslužnih in uvidevni, ki kmetom ustrezajo, kolikor jim dopušta čas in predpisi.

V več krajih so tudi že prav lepo popravili in nasuli svoja pota, marsikje so pa ta v zelo slabem stanju in si jih še nihče ni ogledal. Ugoden čas za to delo je letos žal že zamujen. Ponekod bo treba še dosti prepričevanja in dokazovanja, da se v te namene vloženi trud bogato obrestuje. Vožnja je hitrejša in varnejša, tudi živina manj trpi in voz se dalj časa ohrani. Mnogo si prihranimo pri vzdrževanju poti z rednimi manjšimi popravki. Redno odvajanje deževnice in uravnava nastajajočih kotanj je še posebno važno v klancih, kjer napravi vsak naliv ogromno škodo.

Ker smo vso jesen lahko opravljali zunanja dela, je najbrž marsikdo pozabil na potrebno oskrbo poljskih strojev, plugov in drugega orodja. Spravite jih v ostrešen prostor, kjer

jih ne moči dež, očistite jih in tanko prevlecite z oljem ali mastjo. Ne pustite, da bi vam jih je celo zimo razjedala rja. Oglejte in preizkusite vse, da ugotovite, če je potrebno popravilo. Za popravila poskrbite čimprej! Kako zadovoljni boste spomladi in kako lepo vam bo šlo delo od rok, ako boste imeli vse stroje in orodje v uporabnem stanju.

V dolgih zimskih večerih si boste poiskali tudi večinoma premalo upoštevane strokovne kmečke knjige in časopise, ki prinašajo kmetijske nasvete, ter jih skrbno prečitati. Mnogo koristnega je v njih.

Tudi kmetijske zadruge naj zimski čas bolje izkoristijo, ne pa samo za redne občne zборе. Čimvečkrat naj bi sklicali še članske sestanke, h katerim bi pritegnili zlasti mladino. Ne izgovarjajte se s premajhno udeležbo! Ako boste napravili sestanke zanimive, bodo ti kmalu dobro obiskani. Koliko zadev imajo kmetijske zadruge, ki bi jih najbolj reševali v čim širšem krogu. Pogovorili bi se o uporabi in pravilnem oskrbovanju strojev, o nabavi novih strojev, ki bi zadovoljili čim širši krog članstva, o nabavi umetnih gnojil in zaščitnih sredstev, o škropljenju sadnega drevja in krompirja, ipd.

Spomladi bomo imeli zopet majskega hrošča in tudi o zatiranju tega se bo treba že zdaj pogovoriti. Prihodnjo pomlad naj bi povsod, kjer le še lega zemljišča, to dopušta, uporabili proti majskeemu hrošču motorne škropilnice, tako, da bi za-

jeli vsaj vse obrobne dele gozda ob njivah in travnikih, kjer se zadržuje ta škodljivec.

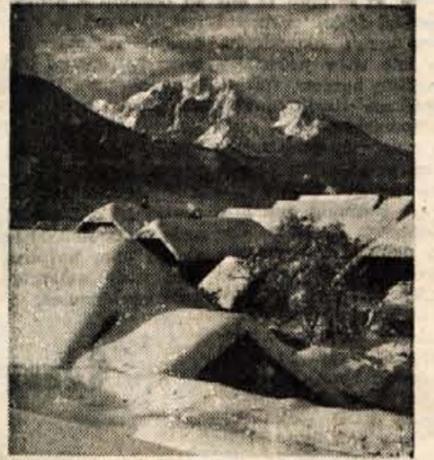
Udeležencem sestanka naj bi podali za to naproseni strokovnjaki nauke in nasvete: o pravilni uporabi gnojil, apnenju, uporabi raznih sredstev proti rastlinskim škodljivcem, zlasti takim, ki so močno strupeni, o pravilnem oskrbovanju sadnega drevja, čiščenju, obrezovanju, cepljenju in gnojenju. Dalje, o dobri oskrbi in negi živine, pravilni obdobi živali za plemo, pravilni in tudi higienični molži. Pa tudi o čistoči v kuhinji in stanovanju bi bilo vedno še kaj dodati. V tem pogledu so se razmere na Gorenjskem res precej izboljšale, so pa še primeri, kjer trpe zlasti majhni otroci v hladnih letnih časih v zatohlih, neprepračenih prostorih, v vzušju, ki je pravi strup za-

Kanalizacija v hlevih, ureditev gnojilšč in gnojilčnih jam je še tudi ena zelo perečih zadev, ki še na mnogih kmetijah čaka rešitve. Dragocene gnojilne snovi, zlasti dušik in kalij nam odteka v gnojnice po vaških poteh, katero enkrat izpira dež, drugič zopet ogreva sonce in zaradi česar se kvari ozračje bližnje okolice. Le za silo zavarovana, muham dostopna »tranišča«, so pa še hujše zlo. Večina prizadetih resno uvideva nujnost teh ureditev, tožijo pa, da pri tako visokih cenah grad-

benega materiala ni mogoče delati novih stranišč, ko komaj krijejo druge neodložljive potrebe. Zadovoljstvo in upanje pa izražajo nad tem, da bo za leto 1954 obdavanje odmerjeno po katastru, ter da bo s tem obremenitev znosnejša in sorazmernejša. Ako bo to izvedeno, in bi se cene nekaterim najdražjim potrebščinam še znižale (n. pr. gradbenemu materialu), potem bi šele zopet mogli misliti na take izboljšave. Te bi ne bile koristne samo kmetu, temveč tudi skupnosti. Pridelali bi več krme, dobili večji prirastek živine in več mleka, ki bi bilo pri novih pogojih tudi bolj zdravo, takega si pa želj vsak naš potrošnik.

S takimi načrti, upanji in željami, katere uresničujemo sami in skupnosti v korist, začnimo novo leto!

Jože Praprotnik

Vas počiva pod snežno odejo. Toda ta idilični mir je samo na videz. V resnici tudi pozimi na naši vasi ni dosti časa za počitek. Kmetovalec že razmišlja o tem, kaj in kako bo delal spomladi. Prebiranje strokovnega čtiva mu vzbura precej časa. Pred vrati pa so tudi občni zbori kmetijskih združb.

Vsem delovnim ljudem na vasi želimo, da bi bilo novo leto uspešno in plodno!

O čem naj kmetje sklepajo na letnih občnih zboreh

Pozimi tudi kmetje pridejo do tistega časa, da lahko prečitajo kako knjigo, gredo na sestanke in se poglabijo v razna javna vprašanja. Zato bi bilo prav, da se med drugim posvetijo tudi svoji zadrugi, posebno zdaj, ko smo pred letnimi občnimi zbore.

Najprej naj kritično presodijo

vodstvo svoje zadruge, odnosno člane upravnih odborov. Tamkaj, kjer ima glavno in odločilno besedo samo upravnik ali poslovodja zadruge, odbor pa je formalno potrjuje že napravljene stvari, stanje ni zdravo.

Predsednik zadruge ne sme dovoliti, da bi uslužbenec, ki sploh niso izvoljeni združni organi, izrabljali svoje delovno mesto za osebni vpliv in odločanje. Boriti se moramo za demokratičnost v upravljanju. Nedejektivne oblike vodstva je potrebno javno označiti za nepravilne in napake odstraniti.

Združniki naj zelo ostro pretehtajo, v kakšni smeri vodstvo zadruge uravnava gospodarski razvoj, ali gre s splošno gospodarsko družbenim razvojem ali ga ovirajo tendence izkrivljanja na staro. Vodstvo zadruge mora biti nosilec in propagator naše napredne socialistične stvarnosti, ne pa zagovornik škodljive preteklosti.

Člani združb ne smejo pozabiti pretresti svojih uslužbencev, morda jih je preveč ali premalno, potrebno jih je pohvaliti ali grajati ali celo odpustiti iz službe.

Drugo važno vprašanje je gospodarski rezultat zadruge. Združniki naj zahtevajo od odbora gospodarskih odsekov (živinorejski, poljedelsko-strojni, itd.), kaj so med letom naredili za povečanje proizvodnje in koliko se je proizvodnja pocenila zaradi uvedbe mehanizacije in naprednih agrotehničnih ukrepov. Ni prav, da temu ne dajo glavnega poudarka in da vidijo le uspehi trgovine. O tem, ali so gospodarski odseki rentabilni ali

ne, se mnogokrat napačno sodi, to pa zaradi tega, ker važnost dela ni pravilno ocenjena.

Ker je osnovna naloga zadruge, da organizira pomoč za dvig proizvodnje in znižanje proizvodnih stroškov, pa naj bo to na združnih posestvih ali posestvih svojih članov, bodo člani zadruge dali zaupanje najbolj poštenim in najbolj delovnim delavcem in jih izvolili v vodstvo.

Nadzorni odbori bodo letos opravili pregled poslovanja v združbah verjetno bolje kot v prejšnjih letih. To pa ne povsod, saj imamo 16 združb, iz katerih se nadzorni odbori niso udeležili niti seminarja, katerega je organiziral OZZ Kranj za izpopolnitev nadzorne službe.

Konferenca predstavnikov Kmetijskih združb, ki je bila prejšnje dni, je pokazala, da se pogledi na naše nove gospodarske predpise zelo razlikujejo. Zato je bil sprejet sklep, da se sredi januarja ponovno sestanejo, da bodo obravnavali aktualna vprašanja zakona o gozdovih, zakona o zemljiškem skladu in osnutek zakona o združbah. Predmet razprave bo tudi gospodarska analiza kmetijstva in gozdarstva, kar je pripravil OLO Kranj. Ta razprava se bo nadaljevala še pred občnimi zbore KZ na svojih sedežih in sodelovanju z občinskimi odbori ter političnimi organizacijami. Združniki naj se zaradi tega dobro pripravijo za te sestanke, kjer naj dajo kar največ predlogov in lastne pomoči, da bo kmetijstvo in gozdarstvo v kranjskem okraju v letu 1954, čim hitreje napredovalo.

Ing. Janez Peravšek

Kdaj bo začelo osemenjevanje krav

na progi Kranj-Naklo-Kokrica-Goriče-Preddvor-Visoko-Velesovo-Senčur?

Kmetje iz vasi okoli Kranja so že pred letom dni spoznali vse prednosti, ki jih nudi živinorejski umetno osemenjevanje krav. Okrajna veterinarska služba je poleti 1952, sklenila, da bo pričela odpravljati plodnostno motnjo z umetnim osemenjevanjem. Ta prvi začetek je bil pravzaprav poizkus veterinarjev, kako se bo stvar obnesla v naših prilikah in kako jo bodo sprejeli živinorejci sami.

Veterinarska služba si je izbrala območje mestne občine Kranj, čeprav se je zavedala, da je tak poizkus zelo tvegan, saj je bilo prav to področje najbolj okuženo in je bilo tu številno jalovih krav največje. Poizkus je uspel. Postal je vsakdanja praktična metoda oplodjevanja krav, brez katere bi si kranjski živinorejci težko zamisljali normalno proizvodnjo. V pričlem letu so bile odpravljene skoraj vse plodnostne motnje; krave zopet redno telijo, gospodarstva zopet redno proizvajajo mleko.

Zaradi teh uspehov so tudi

drugi živinorejci v okraju začeli misliti, da bi se poslužili umetnega osemenjevanja, kot sodobnega načina za ozdravljenje črede, v kateri razsaja spolna okužba in jalovost. Tako so združene kmetijske zadruge Skofja Loka, Trata, Godešič in Zabnica odprle letos v novemburu mesecu moderno opremljeno osemenjevalnico v Virmašah. Okr. združna zveza Kranj pa si je v začetku leta skupno z Okrajno veterinarsko službo zamislila, da bi uvedla osemenjevanje na širšem področju okraja, kjer naj bi bile zajete kmetijske zadruge Kranj, Naklo, Kokrica, Goriče, Preddvor, Visoko, Velesovo in Senčur.

Okraj. združna zveza je v ta namen kupila poseben avto, ki bo služil izključno za prevoz osemenjevalca. Pri vseh omenjenih združbah pa so bili določeni prostori. Večina združb je te prostore že preuredila v osemenjevalne postaje. Zdj samo še čakajo, kdaj se bo delo pričelo. Prvotno je bil objavljen

začetek za oktober, nato za november, zdaj pa se menda obeta za Novo leto. Živinorejci že dvomijo, da bo s to stvarjo sploh kaj. Zaradi tega bi rad pojasnil, kakaj se je zadeva tako zavlekla.

Z razširitvijo osemenjevanja na tako veliko področje, kjer bi bilo zajeto okrog 3.000 krav, je nastal vprašanje centralne osemenjevalne postaje. Postaja v Kranju je doslej delala v neprimerljivih prostorih.

Odločili smo se s pripravljanim prostorom na ekonomiji LOMO Kranj na Hujah.

Zaradi teh del se je cela stvar zakasnila. Avtomobil čaka, laboratorij bo dokončan do konca meseca, aparaturo so tu in živinorejci se lahko nadejajo, da bo z novim letom začelo tudi osemenjevanje. Seme, s katerim se osemnjuje, je od kvalitetnih bikov, ki so bili kupljeni v Avstriji in so prav gotovo boljše kot naši. Zaradi tega bodo morda kmetje povsod vpeljati rodovnik in kontrolo proizvodnosti živine, tako, da bomo uspeh osemenjevanja zasledovali tudi z gospodarsko-rejskega stališča.

Ing. Pavle Kump

IVO PORENTA - VOJKO

NA POTI V SVOBODO

Pričenjamo z objavo kronike borb Gorenjskega, kasneje Kokrškega odreda, od 1943. leta do osvoboditve. Za boljše razumevanje navajamo še nekaj pojasnil.

V prvih dneh meseca novembra 1941. je bila ustanovljena Kokrška četa. Vanjo so stopali številni prostovoljci in že leta 1942 je prerasla v bataljon in kasneje v Kokrški odred. Ker je nastala potreba po enotnem odredu in vodstvu na obeh straneh Save, je bil 1943. ustanovljen Gorenjski odred z operativnim področjem vse Gorenjske. Ta je imel v začetku 3 čete, iz katerih so nastali postopoma štirje bataljoni. 30. avgusta 1944 pa sta se iz bataljonov formirala Skofjeloški in obnovljeni Kokrški odred.

Pisce Kronike se opravičuje, ker je moral izpustiti mnogo imen hrabrih borcev, komisarjev in komandirjev, čeprav so bili prav oni tisti, ki so pisali zgodovino s krvjo. Tovariš Vojsko je hotel podati predvsem celoto.

I.

Neslaven konec Italije

Po prestani ofenzivi poleti 1943 je nepričakovano prišla vest o italijanski kapitulaciji. V obdobju razkroja Italije so se edine na Gorenjskem zelo povečale in se dobro oborožile. Velike količine orožja, ki so ga na Dolenskem zaplenile Tomšičeva, Serčerjeva, Cankarjeva in Gubčeva brigada, so prišle tudi na Gorenjsko. Čete odreda, pomnožene z novimi prostovoljci, so krenile v napad. V krvavih spopadih, ki so trajali od kapitulacije Italije do decembra, so Gorenjci pokazali, da se znajo boriti. Bolj ali manj so znane srčite borbe, ki so jih vodile enote širo po Gorenjski. Pogum in kar nepo-

pisna samozavest moči sta vodila borce iz jurisa v juris, ko so se borili v skalah, snegu in ledu z nadmočnimi nemškimi silami. Ves nemški aparat, ki je bil doslej tako samozavesten in dostojanstven, je bil po teh borbah prestrašen in zbežan.

Toda to je bil le uvod k vse večjim zmaganjem. V glasilo Gorenjskega odreda »Gorenjski partizan« čitamo med drugim tudi naslednje: »Enote Gorenjskega odreda napadajo, rušijo in ubijajo. V času od 1. do 15. decembra 1943 je bila uničena ena lokomotiva, šest vagonov, en avto, eno motorno kolo in ubiti štiri in petdeset sovražnih vojakov.«

1. decembra: minerski vod »Grintovec« minira železniško progo med postajama Zabnica-Kranj. Na mino privozi brzovlak, poln Nemcev. V borbi ubijejo partizani sedem in štirideset sovražnikov.

3. decembra: prva četa Gorenjskega odreda izvede napad na sovražno postojanko Gabrk v Poljanski dolini nad Skofjo Loko. Po dveurnem boju se enota umakne.

Od 6. do 12. decembra: vse čete GO uspešno čistijo terene Gorenjske.

7. december: v Ločnici nad Skofjo Loko napade prva četa GO iz zasede dva nemška oficirja, ju ubije in zapleni dve pištolji.

13. decembra: prva četa Gorenjskega odreda ujame v vasi Svetje dva nemška vojaka.

14. decembra: četrta četa GO razbije in uniči telefonske naprave v čuvajnici na postaji Radovljica.

15. decembra: drugi minerski vod minira med postajama Skofja Loka-Zabnica tovorni vlak, ki se v trenutku eksplozije zruši v jarek.

16. decembra: minerski vod »Grintovec« minira železniški nadvoz pri Kranju in poškoduje progo. Promet na železnici je ukinjen za 14 ur, cestni promet pa do zgraditve novega mostu.

Napadi čet Gorenjskega odreda so se vrstili ves mesec december, vmes pa so minerci vseh bataljonov vzemirjali Nemce v postojankah in rušili železniško zvezo iz Ljubljane proti Jesenicam.

S pritokom novih prostovoljcev in s povečanjem odreda je bila naravná posledica razširitev in poglobitev propagandnega in kulturnega udejstvovanja v teh enotah. Lepo uspeli mitingi, pestri kulturni večeri in izdajanje žepnih časopisov v vseh enotah, potrjujejo pravilnost te trditve. V vseh četah so bili aktivni propagandni referenti, ki so mnogo pripomogli k uspešnemu delu kulturnih krožkov. Zepno časopisje je postalo tako številno, da je pri medsebojnem izmenjavanju nudilo obilico čtiva tovarišem v enotah in izlzvalo medsebojna tekmovanja.

1. decembra je izšla prva številka žepnega časopisa »Gorenjski partizan«, glasilo Gorenjskega odreda, ki je izhajalo vsakih štirinajst dni. Prva četa je izdala decembra še četrto številko žepnega časopisa »Partizanski glas«, ki govori o Cankarju, domovini, svobodi, okupatorju in prinaša kratke reportaže iz borb čete. Požrtvovalna druga četa je izdala tretjo številko svojega glasila »Naša borba«, ki je pisana z roko, tretja četa pa svoj žepni časopis »Kovačimo«. »Glas Jelovice«, glasilo četrte čete, je obsegalo poleg čisto vojaških akcij tudi članke o socialnih problemih stare Jugoslavije in političnem delu enote.

Se tole je važno za zgodovino! Dne 20. decembra 1943 so v Gorenjskem odredu prvici spregovorili o kroniki. Čeprav je niso pisali stalno in v vseh enotah, so takrat sklenili, voditi dnevnik in v njem opisovati dogodke, kakršni se ne dogajajo vsako stoletje.

II.

Mras... 1944

Po manjših praskah, ki so jih imele čete okoli Novega leta, je prva četa dne 3. januarja na cesti Sora-Druga iz zasede napadla sovražno patrolo štirinajstih mož. V enournem boju je imel sovražnik tri mrtve in štiri ranjene.

O drznem napadu na skladišče Gestapa na Bledu en dan kasneje vémo le toliko, da je prvi minerski vod po kratki borbi zaplenil tri brzozestrelke, osem pušk, šest pištol, devetnajst nadržbnikov, več bomb, dva foto aparata, en daljnogled, en pisalni stroj, več dežnih plaščev itd. Ker je bilo za prihodnji dan pričakovati večje sovražno hajko, se je vod premaknil čez Jelovico v Poljansko dolino, kjer pa je bil dne 7. januarja napaden. V hudih bojih, ki so se razvili, se je minercem posrečilo najti v obroču najšibkejšo točko in jo prebiti. Ubili so dva sovražna vojaka, potem pa poiskali dva dni odmora v gozdovih pod Ratitovcem.

Istega dne je druga četa napadla stražo delavskega taborišča pri Zirovnici in jo pregnala. V taborišču je bilo 200 Slovencev in štirideset Francozov, ki so gradili cesto. Politikomirar je navzočim delavcem pojasnil namen te akcije in jih pozval za partizane, Nemci, ki so stalno tipali za partizane, so takoj prihiteli z vseh strani v Zirovnico, misleč, da je tam glavna partizanske vojske na Gorenjskem. Toda druga četa se je že umaknila na Stol, takoj naslednji dan, 8. januarja pa je četrta četa napadla presenečene Nemce v postojanki Kamna gorica. Napad je bil demonstrativnega značaja in ubitih je bilo več sovražnikov.

Od 9. do 22. januarja so divjali neprestani boji z nadmočnimi nemškimi silami. Od Skofje Loke do Jesenic je ropotalo in pokalo.

(Nadaljevanje prihodnj16)

HINKO SMREKAR v Kranju

Prispevek za njegov življenjski

Prizor iz Jurčič-Tomažičevega »Domna«, ki ga je Jeseniško mestno gledališče prvič uprizorilo 12. decembra 1953

Za podeželje ni vse dobro

V Naklem smo imeli ta mesec dvoje gostovanj, o katerih je vredno spregovoriti nekoliko besed.

Mlada igralska skupina KUD Podnart se nam je predstavila z Millerjevo dramo »Vsi moji sinovi«. Najbrže so bili redki, ki so verjeli, da bodo Podnartanci kos težkemu in zahtevnemu delu, toda gostje so nam pripravili prijetno presenečenje in izredno kulturni užitek. Drama je bila naštudirana do vseh podrobnosti in psihološko prepričljivo podana. Zlasti glavne vloge so bile tako interpretirane, da publika že zlepa kakega dela ni tako močno podoživela. Gostovanje je bilo na taki višini, kakor jih v Naklem še nismo imeli. Takšnih obiskov si še želimo.

Zal, moramo o drugem gostovanju, folklorni skupini KUD Tone Sifer iz Skofje Loke, zapisati prav nasprotno. Njihova »Revija narodnih in umetnih plesov« je temeljito razočarala sicer ne razvajeno, toda kritično publiko, ki zna ločiti kulturo od plaže.

Skupina je izvajala ob harmoniki srbska in belokranjska kola, tri gorenjske plesne in nekaj umetnih. Ne le, da so bili vsi ognjevitosti, ki je za folkloro značilna, bili so tudi zelo slabo

KULTURNE NOVICE

Iz Kamnika

Harmonikarski zbor in folklorna skupina »Kajuh« iz Ljubljane sta gostovala v Kamniku z izbranim programom. Popolnanska predstava za mladino je bila dobro obiskana, večerna pa slabše, čeprav bi po ugledu, ki ga uživajo gostje, pričakovali večje pozornosti pri kamniškem občinstvu.

Iz Kropce

Prebivalci Kropce in okoliških vasi pričakujejo Novo leto z novimi pomembnimi uspehi. Poleg tistih, ki so jih dosegli v proizvodnji, bodo za konec leta — na Silvestrovo — odprli tudi veliko dvorano v novem kulturnem domu. Dvorana bo pripravljena za vse prireditve. V njej so že montirali kino-aparatur in na Silvestrovo bodo predvajali prvi film. Tako bodo Kropa, Kamna gorica, Dobrava, Lipnica in Jamnik pridobili pomembno kulturno središče. Na ta dogodek se v Kropci in okoličnem marljivo pripravljajo in ga bodo proslavili s kulturno prireditvijo. Od 31. decembra dalje bodo v dvorani tudi redne kinopredstave.

Morda je le malo naših so-meščanov, ki bi jim bilo znano, da je najznamenitejši slovenski karikaturist Hinko Smrekar določeno dobo preživel tudi v Kranju.

Tu je živel s svojimi starši v začetku tega stoletja, vsaj do leta 1911, ko mu je umrl oče, ki je bil znan kranjski postrešček, muzikant in šaljivec. Poleg očeta ima Hinko Smrekar v Kranju pokopanega tudi brata Pavla, kateremu je dal napisati na grob:

Zaprta Ti je življenja vrt, a ni rekurza zoper smrt.

S starši je stanoval takrat v Matjašičevi hiši (današnja Mišičeva) na Glavnem trgu. Tu ga je tudi obiskoval Ivan Cankar, s katerim je gojil tesno prijateljstvo. Smrekarja je vezalo na Kranj še dolgo po njegovem odhodu nekaj tovarišev, ki so že takrat zrl na nekatere naše kulturne in družabne pojave s kritičnimi očmi. Eden teh, sedaj častitljivi osemdesetletnik Ivan Rozman, nam je dal na vpogled svojo korespondenco z umetnikom. Na ta pisma opiram naslednje odstavke.

Predvsem bi rad opozoril na neko intimno Smrekarjevo pismo, ki je ni rad pokazal, to je hvaležnost. Znan je bil njegov sicer nežen, sinovsko vzoren odnos do svoje »majke«, čustva pa je prekril s hrupnim smehom in norčevanjem.

Prijatelji v Kranju so namreč posredovali pri nekaterih tukajšnjih bogataših, da so ti od časa do časa odrinili tudi kako drobtinico od svoje bogato zalozene mize za študirajočega in od lakote trpečega umetnika na Dunaju. In kljub burkastim šalam na račun mecenstva, je vendarle lahko zaslediti v predloženi korespondenci tanko rdečo nitko tople hvaležnosti vsem, ki so mu omogočili vsaj bedno životarjenje v tujini.

Vendar pa se že v naslednjem pismu, ki sledi, zasramuje svojega čustva in trdi, da bo »prišel nad Kranj z zrakovom, da bo lahko izkazal slavemu mestu ljubezen in spoštovanje z vrha dol — brez besed — v konkretni obliki«.

Med pisma uvršča fotografije svojih risb pa tudi originale. Dobrotnikom podarja za prejeto podporo slike, zahvale zanje pa neče sprejeti. Ko potrjuje prejem zneskov, obžaluje, da vsak denar pri njem sprhni kot kaplja vode na razbeljeni plošči. Drugič spet meni, da ne bo zaradi njega noben pek ali mesar shujšal.

Znani so občutki naših spodobnih rojakov, da je bil Smrekar grob, neolik, trivialen. Te svoje napake se je zavedal in v pismu, ki je datirano 27. decembra 1895, sam piše o tem:

»Skoraj bi bilo boljše, da ne bi vedel zanje. Jaz sem namreč od sil neolik človek, če si smem lastiti ta pridevek. Imel sem oliko že v mezinicu leve noge, ali šment! Nekoč se mi je čevljev ravno v bližini tega nesrečnega kremplja ogulil in olika, hajdi v blato! Sicer nekoliko lažje hodim, a vrag vedi, koliko bi mi nesla, če bi jo kazal po svetu. Zato me sedaj silno skrbi, kaj naj ljudem, ki imajo srečno cela obvala, pokažem namesto nje, kar bi ne bilo nespodobno. Svetuj mi! No, se

bom že izmotal iz te zadrege. Za sedaj se jim še enkrat lepo zahvalim, da ne bo zamere.«

O svojem študiju in svobodoljubnosti odkriva Smrekar zanimive misli:

»Ne obiskujem nobene javne niti privatne šole. Oni kurz, ki sem ga lani obiskoval, namravajo drugo leto odpraviti, nobenega upanja na študentsko ali podporo, moreča »klasarska« disciplina, jaz pa tak prostostizeljen, bosjaški človek. Treba je jesti, treba torej zaslužiti, za to pa ni prostega časa. Z Gasparijem stanujeva in delava doma za kruh in zase, študirava, skicirava povsod — spomladi pa greva v Prago, če mogoče k Schwaigerju, ki je imeniten dečko. Kdor ima pojem o umetnosti, razume resnico: šola je zavod, ki plačuje modele. Včasih

1910, je mogel pač le tako pronicljivi duh, kot je bil Smrekarjev, pravilno oceniti pomembnost mladega kiparja. O njem piše:

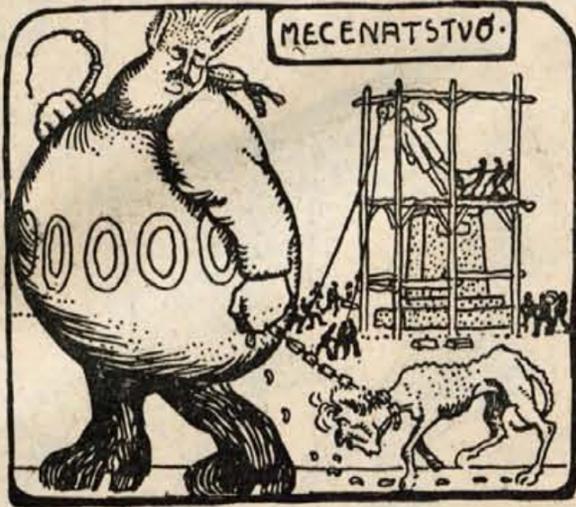
»Zdaj ima razstavo v »Salonu« Meštrovich. Postavil je dva kipa pred zgradbo. Čudno groteskna sta, čudna pretiravanja, v zasmeh vsem ljudem, nečutečim in čutečim. Čuden možakar! Zdaj se je zaljubil v Egipčane in stare Grke. V dveh letih je zmodeliral skulpture za ogromen tempelj! Vsa čast in občudovanje njegovi energiji! Morda moram svojo sodbo o njem čisto predrugačiti! Morda ni le silen talent, ki se naravnost igra z plastikami vseh vekov, morda je silen ženij, zdaj

kritiki za »Zeit« prikrito strupen! Kolegi ga zahrbtno gonijo domov. — No, Meštrovich je sedaj še gmotno dobro podprt. Ne boji se in dela protinačrte. Upam, da se mu posrečijo! Naj se Slovani združijo, pa se bo videlo, koliko je Nemcev, pristnih v Avstriji!«

Tako bi se dalo nanizati še nekaj misli, ki jih je sporočal prijatelju v Kranj, na katerega je bil gotovo še navezan, saj je tu imel nekaj časa dom in svojo ljubo »majko«. In tudi na Bekslново Tončco se je spominjal, veseleč se, »da ji je le ušel iz preteče sužnosti, v kateri jih toliko zdihuje.«

Naj bodo navedeni citati skromen prispevek k spoznavanju človekove strani umetnika Smrekarja, ki je v naši kulturni in družbeni rasti bil potreben, nujen pojav, saj ni le kritiziral svojega časa in z budnim očesom opazoval vse naše javno življenje; bil je v še večji meri pomemben kot samosvoj, izviren in oster javni delavec, ki je z risbo prikazoval neumnost, omejenost in smešnost malomeščanov, opozarjal, rotil, smehšil in obojal vse naše napake. Z vsjo prizadevnostjo je kazal na izrabljanje slabotnih, trpljenje in revščino ljudstva, z žolčnostjo pa je bil bahaštvo in razvrtnost bogatov. Smrekarjeve risbe so bile živa vest takratne družbe. Zato pač ni mogel dobiti od te gospodujoče družbe ne naročil, ne podpor. Zaradi tega konflikta med človečnostjo in nečlovečnostjo je tudi kot upornik in talec izkrmavel. Tako je spomin na umetnika Smrekarja danes svetel, četudi je živel vse svoje bedno življenje v senci.

C. Z.

Se neobjavljena Smrekarjeva karikatura na rovaš ponižujočega mecenstva

je bilo drugače: takrat so frkovi, stari 10 — 12 let pričeli s tehniko. Ko pa doseže človek to stopnjo, ko se mora sam korigirati, potrebuje samo modelov; profesorji so zanj »morivci«, če niso tako ustvarjeni kot je prej imenovani Hanuš Schweiger.«

Pozneje, ko je videl, da ne gre in ne gre, da so vsi njegovi stanovski kolegi srečnejši, da je Santel postal asistent, da dobiva Gaspari obilje naročil, da Biorlo od doma znatno podpirajo in da le njemu ne zasije »sreča mila«, je zapadel z brezupje, ki se zrcali tudi v pismih 29. I. 1910:

»...da mu je žal, da se ni že v materinem telesu s popkovo žnoro vratu zadržnil in da bi moral zamujeno zdaj, zdaj storiti...« In na drugem mestu: »...kakor koga volja! Jaz tako, pa naj še drugi! Osebna prostost! Jaz se zavedam, da sem sam in hočem biti sam, tako, da mi je včasih ves drug svet buršt, da niti na razaltilive ne reagiram, ko, da sedim na drevesu in jabolka jem, spodaj pa renči psetina, pa misli, da me bo z renčanjem oplašila. Komična mrha!«

Nadse zanimivi so odstavki iz pisem, kjer govori o svojih poklicnih tovariših. Morda naravnost dokumentaren zaradi svoje bistrovodnosti, je del korespondence z mislimi o danes največjem kiparju sveta, našem Meštrovichu. Takrat, 29. 1.

še kaotičen, razbeljen in požira vse, kar mu pride v obližje in najde v sebi. Zdi se mi, da bo to pravo; potem se povrnem k svojemu mnenju, ki sem ga imel še pred dvema letoma, da je od njega nekaj neznankega pričakovati. V Ljubljani se ni dosti videlo od njega! Kdo vidi naprej? Ima silno šumo nasprotnikov, zdi se mi, da so mu dovolili kolektivno razstavo le, da ga bodo Dunajčani poteptali. Zdaj je domalega cela secetja proti njemu. Tudi drugod kujejo komplete proti njemu. Ima trdne mecene za seboj, torej se lahko drži pokonci; če mu le še teh ne spodmaknejo! Zdi se mi, da rujejo proti njemu le, ker se ga boje, in ker je Sloven. Večina kritik mu je bila naklonjena! Doma se ga boje ter kujejo komplete zoper njega in če mu še mecene izneverijo, kam hoče tiban. Renesančnih papazev ni, — kam? — Zdaj šele prav jasno vidim, da je vse na svetu bordel, politika in vamp. Mislim bi človek, vsaj umetnost je vzvišena nad tem nagusnim pehanjem za kruh in za moč nad drugimi! Kaj vidiš tu v slučaju Meštrovich? Naučni minister Sturgk ga je diplomatsko zviljal, ker je slutil tudi v njem veleizdajalca, vpraševal po ljubljanski dalmatinski razstavi itd. Kupili niso ničesar, ker je Hrvat. Pika! Profesor Strzygowsky, (ki je prišel letos iz Gradaca), hud nacionalec, je bil v svoji

Pregledali so svoje delo 30-letnica leščanske Svobode

Nedavno od tega je DPD Svoboda v Lescah imelo svoj redni letni občni zbor, katerega se je udeležilo 114 članov.

V Lescah je prosvetna dejavnost v okviru DPD »Svoboda« že tradicionalna. Tako je leška »Svoboda« praznovala letos 30-letnico svojega obstoja. Udeleževanje v prosvetnem delu je Leščanom postalo nujnost in potreba, ki jo vsak dan bolj občutijo. Iz poročil upravnega odbora DPD »Svoboda« v Lescah je bilo razvidno, da je to društvo v preteklem letu napravilo korak naprej. Število članstva so podvojili in ustanovili so nove sekcije. Ustanovili so salonski in zabavni orkester, ki sta že kar kvalitetna. Ustanovili so tudi tamburaški zbor, mladinski ženski pevski zbor, ki šteje 40 pevki itd. Poleg tega so imeli še dramsko sekcijo, glasbeno šolo, knjižnico, vzgojno in plesno šolo.

Prav gotovo pa je najaktivnejša dramska sekcija, za ka-

pucinom je trg učinkovito zaključen s široko fasado Homanove hiše. Pred časom že projektirana odstranitev tega važnega objekta, bi popolnoma uničila prostorninski kubus celotnega trga. Ponovila bi se napaka, zagrešena s podrtjem nadstropnega pomena na fasadi današnje Mestne restavracije, ki je v svojim sesedom onkraj ceste učinkovito zajezoval prostor v smeri proti Poljanski dolini. Pred razkrojem ga je vendarle srečno rešila hiša na oglu Zgornejega Karlovca in Poljanske ceste, ki je po poružitvi mestnih vrat morala prevzeti njih vlogo. Trg se ob Homanovi hiši rogovilavilo razcepi v dvoje manjših ulic. Podoben pojav opazamo tudi na poljanski strani, kjer se onstran nekdanjega mestnega jarka cesta dosledno enako razdeli. Ta oblika rogovilavostga razcepa je na Kranjskem zelo redka. Najdemo jo pa drugod po Srednji Evropi, ponekod v mnogo bolj komplicirani sestavi. Vlogo Bavarske, domovine freisinskih fevdalcev, pri reševanju urbanističnih problemov bi bilo treba šele določiti. V vzporedni črti z glavnim se kasneje razvije spodnji tržni prostor. Po tipu je pravi občestni trg. Ob le malenkostno razširjeni komuni-

kaciji se vrste hiše za hišo, sledeč rahli krivulji ceste.

Ker je obzidje preprečevalo razvoj mesta v širino, se to večja v vertikalni smeri. Nastajajo dvonadstropne stavbe na Zgoranjem trgu, na Spodnjem pa množica na kamnite nosilce oprtih pomolov, ki preprežajo prva nadstropja in širijo stanovanjski prostor, ne da bi pri tem trpela prvotna širina ceste. Pomanjkanje stavbnih površin vodi do navidez popolnoma neurejenega kopičenja arhitekturnih objektov med Zgornjim trgov in Kapucinskim mostom. Vendar ne smemo prezreti, da je ta »nered« odlično odgovarjal obrambnim smotrom izpostavljenega predela in da je bil v neki meri celo hoten. Iz tega živlega vrvenja stavbnih gmot se srečno izvije in reši na pobočje grajskega hriba uršulinski samostan ter tako ustvari poleg danes že podrtega obzidja edino arhitekturno vez med mestom in gradom. Zupna cerkev se podobno kot v Radovljici umakne v zatijše in izoblikuje v ozadju Homanove hiše lasten trg, ki bi se po prostorninski učinkovitosti lahko meril z Glavnim, če ga ne bi v toliki meri pokvarila kasnejše prizidave.

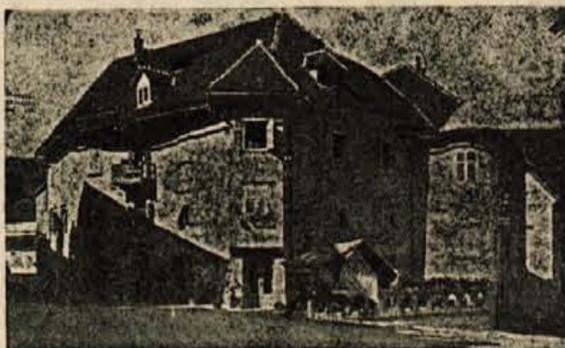
(Dalje prihodnjaj)

Cene Avguštin

Škofja Loka v luči umetnostne kulture

tenica celotnega naselja. Cesta, ki prihaja iz Poljanske doline, se nedaleč od starih mestnih vrat ljakasto razširi v obsežen pravokoten tržni prostor, ki sega prav do današnje Homanove hiše. Tako kot lega na polnolu, oblika tlorisa, razmerje gradu do naselja, kaže tudi škofjeloški tržni prostor močne sorodnosti

z ostalimi našimi in srednjevropskimi mesti. Podobnost ekonomskih, kulturnih in klimatskih pogojev se je izrazila tudi v arhitekturi. Ostenje trga, ki ga sestavljajo pročelja hiš, je dočela enotno. Ozke ulice in dva podvoza prav nič ne rušita njegove kompaktnosti, saj ju komaj opazimo. V smeri proti ka-

Homanova hiša v Loki

V varnem objemu obeh Sorin v senci gradu se je v visokem srednjem veku razvila Škofja Loka. Listine jo že l. 1274 lemnujejo oppidum — mesto. Po svoji legi predstavlja podobno kot Kamnik izrazito dolinsko pregrado, ki zapira ali vsaj nadzira dohode v Poljansko in Selško dolino. Širok pomol, ki sta ga ob sotočju izobilkovali obe Sori, in na katerem mesto stoji, je odlično ustrezal takratnim obrambnim zahtevam, obenem pa obrambni mestu zvezo z ostalim svetom, predvsem po važni tranzitni cesti, ki je vodila z Gorenjske v Italijo, in tako vezala sever z jugom. Res, da izbrani teren na pogled manj mogočno učinkuje kot n. pr. pomol, na katerem stoji Kranj, ki se navpično dviga iz savske in kokrške struge, a je zato njegova ploščad tesneje povezana z reko, da se nam zdi, kot bi hiše rasle iz nje.

Nad gmoto h grajskemu hribu atisnjenih meščanskih hiš se dviga okameneli simbol srednjeveške družbene ureditve, gospodstva in podložništva — grad freisinskih škofov, ustanovitelj mest. Če ga primerjamo z ljubljanskim, ki kakor velikan prerašča svojo okolico, se

nam zazdi ta mnogo bolj intimen v svojem odnosu do naselja pod seboj. Se je krona mesta in nepogrešljiv poudarek v njegovih silhueti, toda povezava med njima tesnejša, v predelu samostana pa kar neposredna. Voda, mesto, grad in kulise zelenih hribov v ozadju so v mehkem stopnjevanju ustvarile nepozabne slikovite poglede, ki vabijo tudi razvajeno oko k vedno novemu občudovanju.

Če odpremo staro katastrsko mapo, v kateri je začrtan tloris mesta, opazimo, kako se je ta popolnoma prilagodil pravokotni obliki terasastega terena med vznožjem grajskega hriba in obojema Sorama. Preprežata ga dve beli široki lisi Zgornji in Spodnji trg in kup ožjih in krajših prog, ki pomenijo ulice in prehode, ki so posebno gosto naseljene v spodnjem delu mesta v smeri proti Kapucinskemu mostu. Z razpadom srednjeveškega obzidja, ki je mesto stoletja dolgo oklepalo v trden okvir, izgine tudi njegova pravokotna oblika — naselje se razraste na vse strani.

Zgornji trg pomeni središče mestnega gospodarskega udejstvovanja — trgovine in obrti — in je obenem arhitektonska hrb-

ZANIMIVOSTI

LEVINJA
REŠILA KROTITELJA

V nekem cirkusu Aleksandrije se je nekemu krotilecu zver, ki je ravno nastopal s tremi tigri in tremi levi, pripetila nesreča. Spodrsnilo mu je tako, da je padel. Pri tem mu je ušci bič iz rok. Dveletni tiger je takoj napadel krotitelja, vendar se je pred njega postavila levinja in podrla tigrja. Med tem je krotitelj vstal in pobral bič. Levinja je mirno odšla na svoje mesto in točka sporeda se je lahko nadaljevala.

STAROST STARŠEV IN OTROKOV SPOL

Pred nedavnim je dr. Edward Novicky, eden izmed voditeljev »biroja za vitalno statistiko« univerte v Missouriju (ZDA) objavil statistične podatke iz leta 1947, 1948 in 1949, ki so imeli za cilj, da ugotovijo ali je kaka zveza med spolom deteta in starostjo roditeljev.

Po teh podatkih se s povečanjem starosti poveča verjetnost, da bo novorojenček hči. To potrjuje dejstvo, da je v številnih družinah skrajša več sinov, a kasneje več hčera.

MANJ MEDNARODNIH
FILMSKIH FESTIVALOV

Na londonskem sestanku administrativnega sveta mednarodne federacije združenja filmskih producentov, so delegati ugotovili, da je preveč filmskih festivalov. Zato je svet sprejel resolucijo, v kateri zahtevajo občutno zmanjšanje festivalov. Sporazumeli so se za en sam nagradni festival letno. Svet je sklenil, da zaradi povečanja proizvodnje mladinskih filmov povabi producete k mednarodnemu sodelovanju. Svet je za leto 1954 odobril te-le nenagradne festivale: v Cannesu, Benetkah, Berlinu, Bruslju in Locarnu. Na sestanku so bile zastopane Anglija, Italija, Francija, Španija, ZDA, Švedska, Nemčija in Mehika.

SUESKI SPOR IN BOLEZEN

Na prošnjo majorja Saleka Salema, egiptovskega ministra za propagando in posebna odposlanca generala Nagiba v Su-

danu, so prispeli iz cone sueskega kanala v Kairo angleški vojaški zdravnik in dve britanski vojaški bolničarki, da bi zdravili njegovega dveletnega sina, ki je zbolel za otroško paralizo. V Kairo so poslali tudi poseben medicinski aparat.

ZGODOVINSKA ŽELVA NA
OTOKU TONGA

Na svečanostih, ki jih je priredila kraljica Tonge, Salote v čast obiska kraljice Elizabete II. in vojvode Edinburškega 19. decembra v Nuku alofi, je sodelovala tudi še živa zveza z velikim angleškim pomorščakom iz XVIII. stoletja, kapetanom Jamesom Cookom.

Za časa svojega tretjega in zadnjega križarjenja po Tihem oceanu 1777. leta je kapetan Cook ponovno obiskal otok Tonga, kjer je bil lepo sprejet. Potrdili so prijateljstvo. Pri odhodu je otoškim poglavarjem dal dve darili: zastavo in želvo. Tej želvi, ki je še danes, kljub spoštovanju vredni starosti, še čila in zdrava, so Tonganci dali naslov poglavarja Tui Mallia. Zelva živi na vrtu kraljičine palače v Nuku alofi. Tui Mallia se je nemoteno sprehajala med povabljenimi gosti svečanosti, ker je kot poglavar imela pravico, da prisostvuje kraljevskim ceremonijam.

PIKAPOLONICE NA JAMAJKI

V Kingstonu so zaključili znanstvena raziskovanja o škodi, ki jo na plantažah sladkornega trsa povzročata neka mušica. Dr. Simmonds, tomolog, ki vodi biološko postajo na Trinidadu, je z dr. Jamesom iz Jamajke ugotovil povzročitelje bolezni. Prav tako sta našla tudi preventivno sredstvo proti povzročitelju.

Raziskovalci so ugotovili, da morajo vzrediti ali prinesiti na Jamajko posebno vrsto žuželk, ki uničujejo mušice sladkornega trsa. Sklenili so, da bodo te insekte »uvozili« s Havajskih otokov. Prav tako pa so priporočili lastnikom plantaž, da prično gojiti pikapolonice, ki škodljivce jedo. Za prvo pomoč pa bodo pikapolonice poslali na Jamajko iz Britanske Gvajane.

Kako je uspela ena največjih peevac v drugi svetovni vojni

formacijah cilj njihovih prihodnjih operacij Sardinija in Peloponez.

V »originalnosti« majorja Martina na podvomil nihče. Nemška obveščevalna služba je bila namreč informirana, da je res prav major Martin vzdrževal redno kurirsko zvezo med vrhovno komando zavezniških oboroženih sil in zavezniško ko-

mando v Sredozemlju. Razen tega je imel major Martin pri sebi tudi originalno osebno izkaznico in kopico svojih osebnih, intimnih dokumentov, ki so identiteto samo podkrepljevali.

Tako je imel major Martin v enem svojih žepov sliko svoje zaročenke in nekaj njenih pisem, nato potrđito neke londonske draguljarne, da je naročil pri njej dva zaročna prstana, obvestilo poznane londonske banke, v katerem ga obveščajo, da je njegov tekoči račun skoraj popolnoma izčrpan, dve gledališki vstopnici, vozno karto za podzemsko železnico, spremeno pismo generala Sir Archibalda Nyea takratnemu komandantu britanskih sil Sredozemlja generalu Alexandru in pisma generala Mountbattena generalu Eisenhowerju in komandantu angleških pomorskih sil v Sredozemlju admiralu sir Andrewu Cunninghamu.

Takoj, ko so zvedeli za zavezniške vojne načrte, so Nemci začeli z obsežno pregrupacijo svojih sil na južnem bojišču. Prva oklopna divizija, ki je bila prvotno namenjena na Sicilijo, je dobila ukaz, naj se nemudoma premakne iz južne Francije prav na Peloponez. Močni oddelki torpednih čolnov, ki so bili dotlej v lukah Sicilije, so dobili povelje naj odplujejo v luke Peloponeza. Mironosci so položili ob obalah Sardinije in Peloponeza cele mreže minskih polj.

Ko pa so bile vse priprave kočane, so se zavezniki izkrcali na Sicilijo. Osvojili so jo brez večjega napora, ker so bili Nemci na ta napad nepripravljeni in ne malo presenečeni.

Zaveznikom je uspelo Nemce iznenaditi. Zakaj? K temu je pripomogel »major Martin in njegovi dokumenti«. Major Martin je bil samo spetna past zavezniške obveščeval-

ne službe, v katero so se Nemci ujeli.

Po zlomu Rommelovih sil v Afriki je bilo vsakemu, še tako naivnemu kavarniškem strategu popolnoma jasno, da bo naslednji korak zaveznikov Sicilija. Zakaj brez Sicilije si ni mogoče zamisliti uspešne kontrole nad Sredozemskim morjem. Vse dokler so bili Nemci na Siciliji, noben zavezniški pomorski transport ni bil varen pred sovražnikovimi podmornicami, ki so

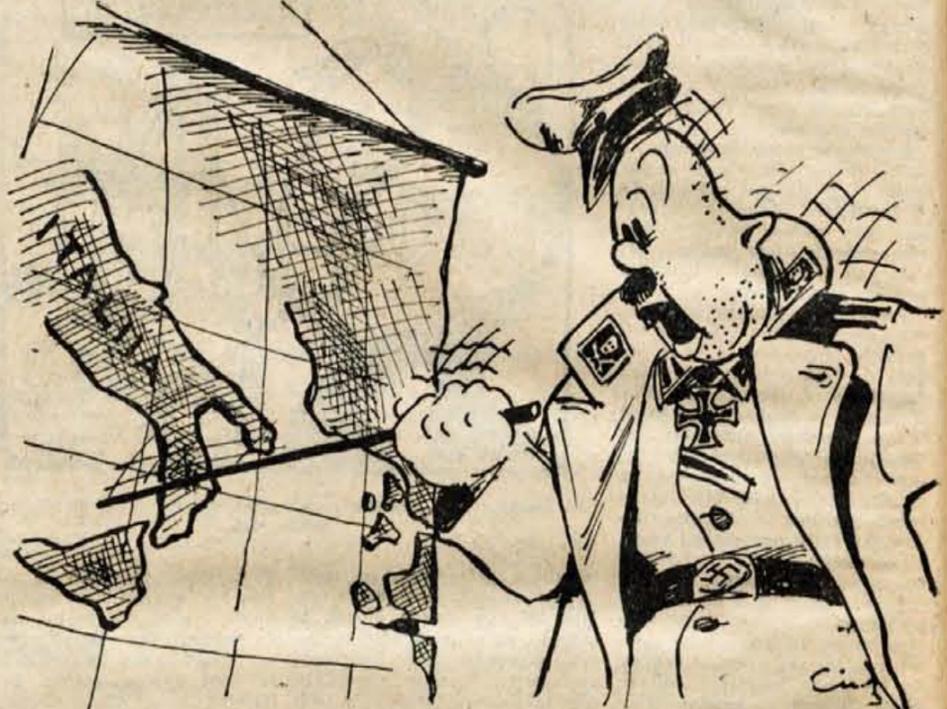
imele svoje baze prav na Siciliji. Zaradi takega položaja Sicilije je bilo očito, da bodo Nemci in Italijani ta otok posebno dobro zavarovali. Če so ga hoteli zavezniki osvoboditi, so morali obrniti pozornost sovražnika na druge dele južnega bojišča. To je bila velika naloga, ki jo je morala rešiti zavezniška obveščevalna služba, morda najtežja v njeni zgodovini.

Zavezniški obveščevalci so vedeli, da Nemci ne bodo nasledili že poznanim — takorekoč klasičnim — vojnim zvijačam. Morali so si izmisliti nekaj originalnega. Porodila se je misel — zelo preprosta, a vendarle učinkovita — o »majorju Martinu«.

V Severni Afriki so med mrtvimi vojaki našli tudi truplo nekega Angleža, ki je bil na moč podoben majorju Martinu. Preoblekli so ga v majorsko uniformo in ga opremili z vsemi potrebnimi dokumenti in načrti. Preskrbeli so mu tudi zaročenko — uslužbenko angleškega zunanega ministrstva — njena originalna pisma in fotografijo.

Nekega jesenskega dne so iz podmornice »Seraph«, ki je takrat križarila ob španski obali nedaleč od mesta Huerta, vrgli v morje truplo nekega angleškega vojaka, ki je našel smrt v boju proti sovražniku. Morski tokovi so ga zanesli na špansko obalo...

Tako začena resnična zgodba, čeprav morda fantastičnejša od fantazije, o »majorju Martinu«, navadnem angleškem vojaku, ki mu ne vedo niti imena, ki pa je vendarle, sicer šele po smrti, svoji domovini in vsemu človeštvu napravil neprecenljivo uslugo.

namreč informirana, da je res prav major Martin vzdrževal redno kurirsko zvezo med vrhovno komando zavezniških oboroženih sil in zavezniško ko-

Novoletna nagradna križanka

Vodoravno: 1., 36., 70. in 97. novoltovo voščilo našega lista, 16. povrnišev stroškov, 16. francoska denarna enota, 17. pripadnik slovenskega naroda, 18. veznik, 19. števnik, 20. skrhan-

sta evetie, 43. vratolomen skok, 45. ime južnokorejskega oblastnika, 46. na njem igrajo, 48. ozemlje, ki ga je naseljevalo staroslovansko pleme (tožilnik), 50. del voza, 51. japonska dolžinska

posoda za vino, 74. otroška ustanova, 75. igralne karte, 76. pogan, 78. predlog, 80. vošči, 83. kakor 18 vodoravno, 84. ploščinska mera, 86. kakor 24. vodoravno, 88. leteti, brez prvega samoglas-

oster (pogled), 5. dedna zasnova, 6. kakor 50. vodoravno, 7. predvojna znamka dvokoles, 8. moško ime, 9. vzklík, 10. kratice za Komunistično partijo, 11. grški bog vetrov, 12. obrobní del strehe, 13. vzklík, 14. pripadnik sosednjega naroda, 15. pravoslavna sveta podoba, 20. peča se s slamo, 21. pripadnik evropskega naroda, 24. labod, 25. ni voda, 26. okrajšava za docent, 28. pribežališče, 30. humano, blagosrčno, 31. organ ljudske oblasti (druga beseda okrajšana), 33. to se... (ni primerno, nespodobno je), 35. začelnici imen in priimek ruskega pisatelja, 37. o krajni ljudski odbor, 38. inicialke avtorja filma »Jara gospoda«, 39. kakor 84. vodoravno, 40. priimek znanega Kitajca, 41. znana denarna kratica, 44. kakor 50. vodoravno, 47. grška črka, 49. meri čas, 55. krat. za sveti, 56. in drugo, 57. vrsta kitice, 58. lepiti, 59. moško ime, 61. kazalni zaimek, 63. moško ime, 65. osebni zaimek, 66. okrašeno, 67. predlog, 69. polet, 71. prebivalec pokrajine v Istri, 72. nadležna žuželka, 73. vodopad, 77. pihalni instrumenti, 79. poljski pridelki, 81. bivališče, stanje, poklic, 82. ilnat, 83. prirejajo jih nog. klubi in igralne družine, 85. abesinski poglavar, 87. greje sobo, 89. tečaj, 90. očetu, 92. ljudska republika (kratica), 93. če jo dodamo številki 87 navpično, dobimo jabolčna semena, 95. inicialka predsednika ljudske skupščine LR Slovenije, 96. latinski veznik.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16									17					
18			19			20			21		22			23
		24			25				26		27	28		
29	30			31					32		33		34	35
		36		37				38			39		40	
41						42					43			44
45			46		47				48	49				50
		51			52				53			54		
55			56			57			58		59		60	61
62		63			64	65	66	67		68		69		
	70				71					72				
73			74						75			76		77
		78	79		80		81	82			83			
84	85		86	87		88				89				90
91		92			93		94			95				
		96												

GLAS
GORENJSKE
1954

na, 22. samo, 23. medmet, 24. nada, 25. avtor drame »Krog s kredo«, 27. vas v Srbiji, znamenita po rudnem bogastvu, 29. nogometni izraz, 31. okrajšava za uraden naslov ene satelitskih držav, 32. nagov, 34. hudobna, 41. prislovno določilo časa, 42. vr-

mera, 52. nedeljiva soglasniška skupina, 53. grška črka, 54. pi-jača starih Slovanov, 55. inicialke slovenskega pesnika s Podrečje, 56. grški beslovni letalec, 58. žensko ime, 60. kakor 52. vodoravno, 62. italijanski skladatelj, 64. pravkar, 68. pokrita, 73.

nika, 89. gledališče na Gorenjskem, 90. latinski predlog, ki ga uporabljamo na zapisnikih, 91. pritikavec, 94. žensko ime (tožilnik), 95. lahko storite. Navpično: 1. zoprna bolezen, 2. nedelaven, 3. nemška kratica za delniško družbo, 4.

NOVOLETNA NAGRADNA KRIŽANKA

Za pravilne rešitve Novoletne nagradne križanke je uredništvo »Glasu Gorenjske« razpisalo naslednje nagrade:

1. Moška srajca,
  2. Blago za moško srajco,
  3. 1000.— dinarjev,
  4. Grelec,
  5. Blago za moško spodnje perilo,
  6. Dvajset leposlovnih in strokovnih knjig.
- Rešitve pošljite uredništvu »Glasu Gorenjske« do 20. januarja 1954.

Labirint v Manhattanu

Newyorški kolodvor, ki leži na Manhattanu, je pravi labirint. 45.000 ljudi valovi dnevno skozi ta največji in po prometu najbogatejši kolodvor na svetu, glavni kolodvor v New Yorku. Vsako uro odpelje in pripelje 200 vlakov po podzemnih dvonadstropnih tirih, ki vežejo središče mesta s predmestji, važnimi velemešti in z zapadom. Kljub temu, da je bil kolodvor zgrajen 1913. leta, so bili graditelji toliko iznajdljivi, da še danes popolnoma zadošča za ogromen promet. To je pravo velemešto za sebe, s številnimi halami, dvoranami, predori za lju-

di, ogromnimi dvigali, restavracijami, kopalšči, bari in trgovinami. Po labirintih njegovih cest, hodnikov, predorov, preko trgov, po dvigalih in vogalih gre razburljiv in skrivnosten lov za zločinci in ugrabitelji otrok v New Yorku. Dnevno se tu namreč zgodi do 200 velikih in malih zločinov. Glavna čakalnica je velika 3600 m² in je 45 m visoka. Prostor je za 10.000 ljudi. Stalno prihajanje in odhajanje, daje temu ogromnemu prostoru posebno atmosfero napete nerveze.

POŠTEN NAJDITELJ

Za kratek čas

Obiskal sem svojega prijatelja Tine, v zahvalo za to pa me je hotel ožicati za denar. Tega res ne ljubim, zakaj — prvič: ljudje tako izgubijo svoje najboljše prijatelje, — drugič: sprejemanje posojil nimam za ničelom ustrezno sredstvo in — tretjič: tudi sam sem ga nameraval ožicati. Toda že vnaprej bi si bil moral biti na jasnem, da Tine pač ni primeren objekt za take poizkuse, kajti po poklicu je slikar.

Bil sem torej zlovoljen in sem dejal: »Veš kaj, Tine, tu se že vse neha! Hočeš izsiliti iz mene zadnje trdo prigrane dinarje, pri tebi se pa kar tako meni

glavi. Vprašal sem ga: »Recimo, da bi bil našel takšno dozo na cesti. Kaj bi storil?« Tine ni dolgo premišljeval: »Pobral bi jo in pri najbližjem zlatarju vprašal, koliko je vredna.«

»In kaj bi storil potem?«

»Prodal bi jo seveda.«

»Da te ni sram! Kje pa je tvoja zavest! Rajši si zamisliva, da si vzor poštenega najditelja in z ogorčenjem odklanjaš, da bi obogatel ob nesreči svojega bližnjega. Se več, celo nagradi se odpoveduješ, greš v uredništvo in objaviš inserat: »Najdena cigaretna doza. Dvigniti proti povračilu stroškov pri...« Ko potem pride lastnik,

pri Tinetu, zakaj navedel sem bil, naj se lastnik zglesi med osmo in dvanajsto uro. Tri minute čez osem je pozvonilo. Primajal se je nek debeluh. Prihajam zaradi doze — darilo moje žene — zelo nerodno — lahko bi mislila, da sem jo kakšnemu dekletu...« Široko se je krohotal. Tine je vzel eno svojih doz in jo pokazal debelemu človeku: »Prosim? je to vaša doza?«

»Seveda! Presrečen sem! — Pa se še najdejo pošteni ljudje! Koliko dolgujem?«

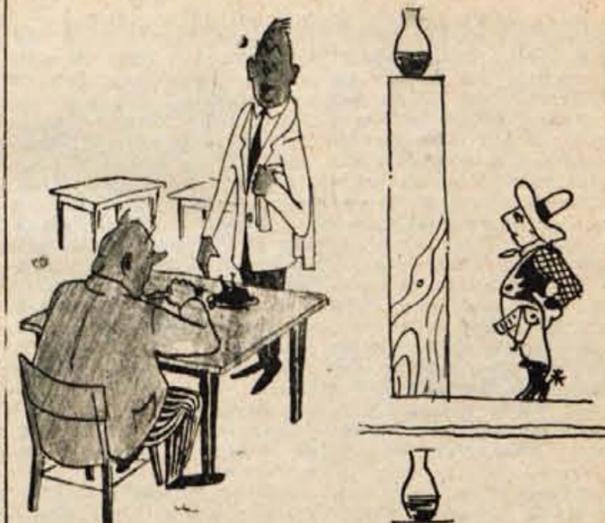
Tine je oddrdal svojo recitacijo, ki sva jo bila skupaj sestavila in debeluh je bil takoj pripravljen odkupiti risbo. Ko

insurat. Vsi so bili radostni, da lahko kupijo sliko slavnega akademskega slikarja Tineta Penzeljca, ko pa se ljudje tako trgajo za njegove slike. Do polnočnega seveda še nisva končala. Ob štirih je odšel poslednji. Sedem in devetdeset izgubljenih doz sva vrnila njihovim polnopravnim lastnikom in inkasirala 29 tisoč 400 dinarjev za stroške inserata ter 893.600 dinarjev za prodane slike, zakaj kmalu sva morala dvigniti ceno na 10.000 dinarjev, ker bi sicer trpel Tinetov slikarski ugled. Prejel sem svojih deset odstotkov in eno preostalih doz.

»Vidiš, Tine,« sem dejal, »nisi hotel verjeti, da človek še največ doseže s poštenostjo!«

Tudi Tine si je obdržal eno dozo za spomin, tretja pa je še vedno na razpolago.

»Najdena zlata cigaretna doza. Dvigniti proti povračilu stroškov. — Naslov v upravi Glasu Gorenjske.«

Natakar: Zelite še kaj, prosim?
Gost: Da, kaka sekira ali pa žaga bi mi kar prav prišla.

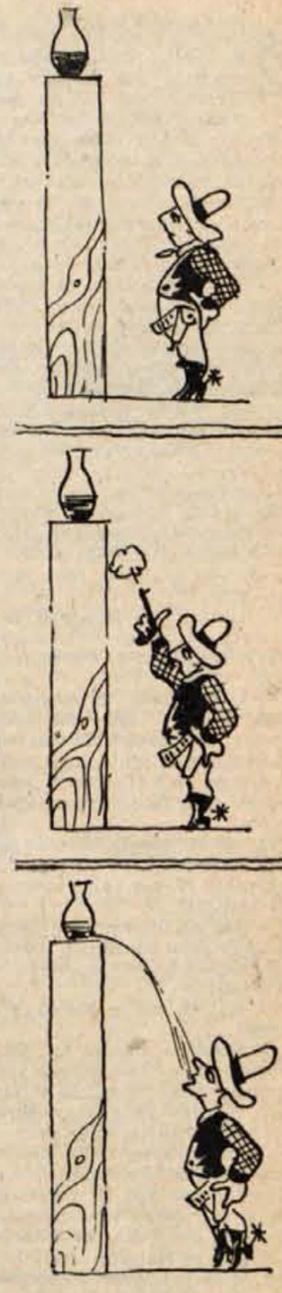
Moda, obutev in zdravje

Sodobna ženska polaga veliko pozornost tudi na svojo obutev. Osnovni pogoj za dobre čevlje je, da so udobni, lepi in trpežni. Naše trgovine imajo že kar lepo izbiro, tako, da so ženske marsikdaj v zadregi, kakšne čevlje naj si kupijo.

Delovna žena, ki veliko hodi, si bo za službo izbrala čevlje z nizkimi petami. Take čevlje priporočajo zdravniki, pa tudi sedanja moda jih upošteva. Pred nakupom čevlje vedno pomermimo, da nam potem ne delajo težav. V naših trgovinah so se že tudi pojavili čevlji z izredno nizkimi petami »Pepel-

ka« imenovani. Te vrste čevlji so dvignjeni od tal komaj en centimeter in njihova dobra stran je, da so lahki in zelo udobni. Hoja v njih je prvi užitek, zato so ti modeli pri ženskah po vsem svetu že nekaj let zelo priljubljeni. Francozi in Italijani izdelujejo te čevlje v dveh barvah.

Seveda se marsikatera ženska ne bo mogla sprijazniti z nizkimi čevlji. Ta si bo lahko izbrala polvisok ali visoko peto, ki napravi nogo veliko lepšo. Peta postaja izpodrežana in to pri visokih in polvisokih modelih. Zdravniki priporočajo, da višino pete pogosto menjamo. Stalno nošenje visokih pet skrajša namreč glavno petno kito in oslabi njeno elastičnost. Temu sledi pritisk na živce, bolečine v hrbtu in kolenih. Če pa nosimo čevlje z različnimi petami, ohranimo ahilovi kiti elastičnost in tako premikanje pri hoji dobro funkcionira.

nič tebi nič valjajo same zlate cigaretno doze. Prodaj že vendar to rumeno kramo! Obama bo pomagalo.»

Tine se je grenko nasmehnil: »Prosim, kar pripelji mi takega idiota, ki jih bo kupil! Saj niso zlate, le pozlačene so. In kar sto jih imam.«

»Te je zapustila pamet, Tine? Zakaj pa ti bo sto cigaretnih doz?«

»Seveda jih ne potrebujem, toda še vedno je bolje imeti 100 cigaretnih doz kot pa prav nič. Je pa to dolga storia: Leta 1947 sem dobil veliko naročilo za podjetje »Jugodoza«. Pravkar so opremljali nove prostore, pa sem moral na hitro izdelati pet platen za direktorjevo pisarno in sliko udarnika za rdeči kotiček. Plačali mi niso. Terjal sem in spet terjal, tako dolgo, da je podjetje zaradi nerentabilnosti prišlo v socialistični konkurz. Preden je direktor odšel v zapor, me je še lahko plačal le tako, da mi je pustil tele doze.«

Takoj mi je začelo rojiti po

zahtevaš tri sto dinarjev za oglas. Če potem lastnik brezpogojno hoče igrati plemenitega človeka, mu ponudiš, naj kot izraz majhne pozornosti odkupi kako skico ali akvarel za recimo tisoč dvesto dinarjev. No, kaj praviš k temu?«

Tine me je nepotrpežljivo poslušal in izbruhnil: »Da si tak idiot! Dozo, ki bi danes, če bi bila prava, veljala najmanj deset tisočakov, oddati za navadno ničlo, — to bi storil popoln osel!«

Odvrnil sem sladko: »Dragi moj, zapomni si: poštenost in dostojnost zmerom naletita na plačilo! Napraviva preizkušnja! Plačal bom inserat, ti pa mi boš zato odstopil deset odstotkov morebitnega dohodka. Se strinjaš?«

Tine se seveda še dolgo ni strinjal. Najprej sem mu moral dati pismeno jamstvo, da ne bom zahteval od njega nobenih stroškov za objavo. Končno je le privolil.

Objavil sem inserat in tistega dne sem bil že ob osmih zjutraj

je še izbiral med slikami, je spet pozvonilo. Sel sem k vhodnim vratom. Spet en lastnik. Naprosil sem ga, naj počaka v predsobi, ker da je notri nek tovariš, ki pravkar kupuje slike. Tudi sem pojasnil, da bo prišlo še več ljubiteljev umetnosti, ker je akademski slikar Tine Penzelj danes zelo v modi, in naj zato pred ljudmi nikar ne govori o takšni malenkosti, kot je cigaretna doza. Nisem se še vrnil v atelje, ko me je spet poklical zvonec. Prišleca sem prestregel pred vrati in mu zašepetal isto navodilo. V ateljeju je bila med tem kupčija že opravljena in srečni lastnik se je poslovil z glasnimi izrazi hvaležnosti.

»Naslednji prosim!« S podrobnim opisovanjem nadaljnjih dogodkov vas ne bom dolgočasil. V predsobi je stalno sedelo šest do sedem nesrečnikov, ki so vsi izgubili zlate cigaretno doze, takoj zatrdno spoznali pokazani predmet za svoj in se zelo veselili, da jim je plačati samo tri sto dinarjev za

Moderna dvodelna obleka v črni barvi

Igra je tesno povezana z delom

Starsi imajo do svojih otrok veliko dolžnosti — naučiti jih morajo živeti.

Otroci pri igranju posnemajo življenje odraslih. Zato moramo na njihovo igro vzgojno vplivati in paziti, da se bo otrok pri igranju nečesa naučil, da se bo razvila v njem ljubezen do dela. Igra je namreč tesno povezana z delom. Najbolj zaželene igrače so predmeti, ki jih uporabljajo odrasli. Kupujmo jim vedno le preproste igrače, kocke, svinčnike, slikanice, kjer del skic še ni pobarvanih in podobno. Otroci bo s fantazijo lahko tudi sam nekaj novega napravil iz njih.

Nikakor ni prav, da nekatere matere zabčujejo otrokom: »Igrač ne posojaj drugim, pa naj jih še njim kupijo!« Morda je to le varčnost in se matere niti ne zavedajo, da s takim ravnanjem podpirajo v otroku egoistične težnje, ki lahko škodljivo vplivajo na oblikovanje nje-

govnega značja. Zato je bolje, da take opomine opustimo. Čuj odgovornosti do drugih otrok, do tovarišev pri igri in do manjših bratcev in sestric moramo pri otroku že zgodaj vzgojiti.

Igra je tista, ki v otroku najlaže in najhitreje vzbudi ljubezen do dela, ki v njem ustvari zavest, da je sam nekaj napravil. Pričenjal bo razumeti, da delo ni nasilje nad našo voljo, da je to le svobodno izražanje volje do življenja. Otrokom pripovedujmo enostavno bajko o življenju. Že od prvih dni zavestnega odnosa človeka naj polagoma spoznavajo vse, kar so ustvarila nešteta pokolenja človeškega rodu. Tudi njihove aktivnosti nesmemo zavirati, pospeševati jo moramo in jih naučiti ceniti delo. Izvedo naj, da nobena druga sila ne napravi človeka tako velikega in tako modrega kot svobodno delo.

GORENJSKI PIONIR

Tudi jaz vam želim ...

Da, dragi moji! Tudi jaz vam želim v prihodnjem letu mnogo veselja, zdravja, uspeha in sreče. Ko zdaj veselo pozdravljate mlado, komaj rojeno leto 1954, vas prosim, da ga sprejmete, fantka, v svojo družbo. Vedite, da bo hitro rasel. Kar bliskovito naglo bo živel, čez leto dni pa ga že ne bo več. V tem času, ko bo pri vas, mu bomo morali prav vsi dati nekaj določenega. Nekdo bo v tovarni delal zanj toliko in toliko časa, kdo drug se bo spet trudil na polju ali v uradu, vi, pionirji, pa boste popisali cele kupe papirja, prebrali precej knjig in se v šoli precej naučili. Vse, česar se boste naučili, vse boste dali temu svojemu gostu, letu 1954. Nič ne bo vzel. Le pokazati mu boste morali, sicer tisti gost, ki pride čez dvanajst mesecev, leto 1955, ne bo nič kaj prižagen z vami. Je že tako in nič drugače. To sem izvedel od nekega zelo starega in zelo, zelo pametnega možaka, ko sem bil še na Triglavu.

Kosobrin

Dragi Kosobrinček!

Napisal Ti bom spis o miškah. Poslušaj me!

Vsako noč je praskalo v sobi pod deskami. Nisem mogel spati. Te gozde sem se naveličal, pa sem nastavljal miško past. V treh dneh sta se ujeli dve miški. Opazoval sum ju. Bili sta zelo nesrečni in lačni. Zasmilili sta se mi in dal sem jima z mastjo namaznih koščkov kruha. Zdelo se mi je, da sta se pogovarjali o prostosti. Svetlejša miška je govorila in razmišljala, kako bi se rešila ječe. Miška, ki je bila zelo siva, jo je tiho poslušala. Zasmilili sta se mi, pa sem jima odprl vrata. V hipu, ko sta porabili priliko in ušli, sem se spomnil, da tega ne bi bil smel storiti v stanovanju. Ušli sta na srečo skozi okno. Malce sem se prestrašil, a poleg tega sem se iz srca smejal, ko sem videl, kako sta druga za drugo poskakali v sosedovo stanovanje.

Zelim, dragi Kosobrinček, da se jima še Ti nasmeješ.

5 pionirskim pozdravom Te pozdravlja

4. c. raz. osn. šole v Trziču Franci Kristan

Kako je nastalo drago kamenje

Cesar je imel dva sinova. Nekoga dne so mu sovražniki ukradli mlajšega. To ga je zelo zadelo. Poslal je šle na vse strani. Ker ga niso našli, je ob žalosti zbolel. Tako je bil bolan, da je umrl. Na smrtni postelji je naročil ženi:

»Vzgjaj starejšega sina in ga pošlji iskat brata. Dokler se ne vrmeta, vladaj ti.« To je rekel in je umrl.

Cesarica je modro vladala. Ko je starejši sin odrasel, ga je poklicala in mu ukazala:

»Pojdi iskat brata in se vrni čimprej. Vsak dan vaju bom čakala na vrhu hriba. Vsako noč bom prižgala na hribu veliko grmado, da vama bo razsvetljevala pot.«

Mladenci je šel in dolgo ga ni bilo nazaj. Mati se je že postarala in je s težavo hodila na hrib čakati sinova. Zato so jo odslej najmočnejši fantje iz plemen na hrbtih nosili vsak dan na hrib, da je lahko sama prižgala ogenj.

Nekoč je divjala nevihta. Nihče si ni upal iti na hrib. Starki

Drugi dan, ko se je nevihta podela, so ljudje zaman iskali mater. Niso je našli. Na mestu pa, kjer je prejšnjo noč stala, so našli le blesteče kamenčke, to so bile njene solze. Spremenile so se v drago kamenje. (indijanska)

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

Prijeten kotichek v našem stanovanju

Gotovo je želja vsake žene, da ima v svojem domu prijeten prostor, kjer po delu lahko pokramlja s člani svoje družine, ali pa s prijatelji, ki pridejo na obisk.

Danes je to bolj ali manj težko — stanovanjske krize še nismo odpravili in večina družin je utesnenih v majhnih stanovanjih. Če imamo skromne želje, bomo tudi zato našli rešitev in zlasti iznajdljivost žene pri tem lahko največ pripomore. Gotovo bo našla kotichek, ki ga bo po svojem okusu čim prijetejše opremila. Če bo res lepo urejen, bo ustvaril v nas hitro dobro razpoloženje, na gosta pa

bo napravil vtis neprilijene, tople domačnosti.

Morda bi lahko postavili v vogal 2 kavča v pravokotni legi, če tega nimate, pa samo mizico in nekaj stolov ali dve klopi ob steni. Prostor si pa lahko odedelite z zaslonom iz lesonita, samo paziti morate da kotichek ne bo preveč temen.

To bi bil nekaj grob načrt. Sedaj pa si lahko omislite podrobnejšo opremo zanj. Zberite si blago in vzorec za namizni

pri in blazine za stole, umetniško sliko za steno in blago, polivinil ali papir, s katerim boste preoblekli lesonitni zaslon. Z ročnim delom boste lepo poživili prostor, dali mu boste lahko svojstven slog. Tudi lepo vazo z nekaj cveti lahko postavite na mizo.

Združite vaše želje in iznajdljivost s pridnostjo in napravili boste gotovo prijeten kotichek sebi, družini in gostom v veselje.

Zelo lepa garnitura — namizni pri in blazine, ki bo gotovo ugažala vsakemu ljubitelju ročnega dela. Stilizirani listi in sadovi jesenskega kostanja so uvezeni s prejico v štirih zelenih in tresh javih barvnih odtenkih.

JARA GOSPODA

(Ko deveto leto gradimo socializem)

Že drugo leto prihaja iz se z delavci in kmeti, se udeležijo sosednje vasi v šolo na Dvor. Po šoli odhaja spet domov, zadovoljen sam s seboj, kajti drži se načela: od nobenega nič in nobenemu nič! Ima pa tovariša, morda prijatelja, morda pravim, ker je malo verjetno, da imajo takšni značaj prijatelje. Torej, ta mu svetuje nekega deževnega dne:

— Zakaj se, kolega, ne pobri- gaš tu v vasi za stanovanje? Po zakonu ti pripada in če treba, naj se ti umakne nekdo od teh proletarcev. Glej, pobrigal sem se, da je tudi tvoja žena prišla na našo šolo in priznati moraš, da sem veliko tvegal, da sem dosegel premestitev prejšnje moči...

— Diplomati si res! ga je prekinil učitelj Racman in dvignil nos, kajti rad ga je visoko držal: — Ceprav brez laježa ni šlo! — Seveda so lajali, toda meni niso kos! In zasmel se je učitelj Gostolevek, si pomel roke, nagnil glavo in pogledal kolegu pod nos:

— Ti veš, da mi je mnogo do tega, da bi se naše celovstvo utrdilo! Skupaj držimo, kar nas je učiteljev in nihče ti ne more do živga. Zato bi moral ti pravzaprav sem, da ne bomo takole ločeni.

In se je učitelj Racman od srca zasmel, kajti bil je dobre volje, ker je spet nekaj »postrani« zasluzil.

— Kaj mi le morejo te uboge reve! je dejal zaničljivo, dvignil nos, pogledal preko sobesednika in dodal:

— Kaj bi oni... Kmetavzi... Plebsi!...

— Motiš se kolega! je hitel Gostolevek, — to niso več stari občinski može! Predlani — lani tudi še, smo jih nekako okrog prinašali. V dokaz moje prenovljeno stanovanje, ki še ni bilo gotovo, pa so že nekateri dvigali glave, ker so jim šli računi na živce. Ha, če bi letos poskusil, bi moral pač v tako stanovanje, kakršno je izpraznil stari učitelj, ki ga je trideset let uporabljal. Ti odborniki so od vruga, ti rečem! Presneto so postali natančni in oprezni.

— Beži, beži! ga je prekinil Racman.

— Vidim, da se resnično bojiš teh siromakov!

— Kaj bi se bal, je skoraj užaljen odvrnil Gostolevek. Le previden sem, ker jih poznam. To spada k diplomaciji, veš. Skoda, da nas je samo par učiteljev, ki smo za slogo. Morda pridobim še dva, tri — ostali pa ne dajo nič na naše celovstvo! Družijo

— Tako je! so izjavili ostali, predsednik pa je nadaljeval:

— Ker je v hiši še druga stranka, smo ga obvestili, da bo moral z njo deliti uporabo kopalnice. Ogorčeno nas je zavrnil: Se nikdar se nisim kopal za drugim pa se tudi ne bom!

— Naj si torej išče stanovan- je kje drugje!

— V mesto naj se preseli!

— Tovariši!... Tovariši!... je končno le prišel do sape učitelj.

— Morda vam ni znano, da je tovariš Racman — literat, da piše povesti, romane in, da je že zdavnaj priznan pisatelj? Tovariši! Mislim, da smo pa vendarle lahko ponosni nanj — na pisatelja na Dvoru! Vsaka občina se pa res ne more postaviti s tem, da ima v svoji sredi tega umetnika! Bodite uviden- ni; prav vsakega dela mu pa res ne morete naložiti!

Tedaj je Polanec, — izobra- žen in odkrit človek — ki je začasno pomagal na občini, dejal sprva čisto mirno:

Veš kaj, Gostolevek, tole ti bom povedal: v njegovem literarnem delu ne najdemo opravičila za njegov odnos do preproste delovnega ljudstva, ki ga v svoji oholosti imenuje plebs! In kdo ga je priznal, praviš? Mar ne delovni ljudje, ki jih on zaničuje, on — aristokrat duha, kakor se sam naziva? Ali je to ljudski učitelj? Učitelj naše socialistične stvarnosti? O, da! Bili bi ponosni nanj, če bi se pokazal vreden današnje demokracije, če bi bil res v naši sredi! Tako nas pa sploh ne vidi. Človek, ki se mu studijo otroci, ker diše po hlevu in živini, ki jo pasejo, ko on še sladko spi — to za nas ni ljudski učitelj.

Odborniki so mu iz srca pritrdili, drug za drugim so se pritožili:

— Iz mojih otrok se je norčeval, ker prihajajo v blatnih čevljih v šolo. Vsi veste, da po tej hlovatni poti s Hriba ne moreš priti čist in svetel v šolo, kot na primer vi, se je obrnil Gorjanc na Gostolevka, »ki zdrsnete dol po stopnicah in ste že v razredu!«

— Saj se iz vsega in vseh norčuje, se je takoj oglašil drug odbornik.

— Mojega fanta je smešil zaradi prekratkih hlač in srajce, da je sinko prijel domov in sploh noče več v šolo.

— Menda bo že vedel, kako se postopa z otroci, saj je študiral dušeslovje, se je vtaknil vmes Gostolevek.

— Mi ga nismo študirali, pa vendar ne bomo tako ravnali z otroci, ker imamo srca! ga je hitro zavrnil predsednik. Otroci se mu gnusijo.

— Udariti otroka pa se mu ne gnusi! je pripomnil odbornik, ki je bil poučen o tem slučaju.

— Ne bodite malenkostni, tovariši! je mehko dejal Gostolevek.

— Kaj pomeni vse to spričo njegove genialnosti! Sicer pa... Ni prav, da udrihate čez tovariša, ki ga ni tu in se ne more zagovarjati!

— Dobro torej! je smehljaje dejal Poljanec:

— Govorimo o tebi! Ti pa nisi genialen, imaš torej več časa, kot tvoj klient, ki ga tako uspešno zagovarjaš. Zakaj torej ti ne daješ ljudski prosveti tistega, kar si dolžan dati. Ali bi rad samo počival v senci lavorik svojega genialnega tovariša? Ti in tistih par, ki ti jih je uspelo vpisati v svoj čeh? Kako je z vami, Jara gospoda? Ali boste res samo služili? Samo za denar služili narodu? Kar si do sedaj delal, si delal za sebe, za svoje koristi! Delavci, trgovci vodijo prosveto na vasi — vi učitelji pa lovite plačane nadure! Kaka neumestna, destruktivna kritika je kvečjemu sad vašega vmešavanja v ljudsko prosveto!

In še in še so bruhali odbor- niki svoje nezadovoljstvo in razočaranja nad Racman in Gostolevki, in še potem, ko so se vračali domov, skozi mrzlo noč...

Lehrman Ciril

Nagradna anketa

Vsak bralec naj pove svoje mnenje o listu, kaj je dobrega in kaj je slabega v njem, kaj bi bilo treba opustiti, kaj dodati.

Bralcem našega lista bomo v prihodnjem letu lahko ustregli samo, če bomo vedeli kakšno čtivo najraje prebirajo. Tudi oblikovno ne moremo lista izpopolniti, ne da bi vedeli, kako naj bi izgledal naš list po mnenju bralcev.

Zanima nas prav vse: kaj mislite o razporeditvi materiala po straneh, o aktualnosti objavljenega materiala, o naših reportažah, o posameznih rubrikah itd. Radi bi slišali tudi vaše mnenje o prilogi »Glasu Gorenjske« in o podlistkih, ki smo jih v tem letu objavili. Ko pa odgovarjate na anketo, bi morda lahko pripisali, kakšen podlistek želite brati v 1954. letu.

Lanskoletna anketa je uredništvu zelo pomagala pri delu. Saj smo dobili kopice res dobrih predlogov, ki smo jih po svojih močeh poskušali v 1953. letu uresničiti. Pričakujemo, da bomo tudi letos dobili cel koš predlogov za vsebinsko in oblikovno izboljšanje našega gorenjskega lista.

Lansko leto je večina udeležencev ankete odklonila misel, naj bi »Glas Gorenjske« izhajal dvakrat tedensko. Letos menijo morda drugače. Naj nam napišete svoje mnenje tudi o tem.

Odgovore bi radi dobili prav od vseh bralcev. Zato naj se ne zanašajo drug na drugega, češ, bo že kdo drug odgovoril namesto mene. Vsak naj vzame kos papirja in svinčnik ter napiše vse, kar mu leži na srcu. Tudi še tako ostre kritike se ne bomo ustrašili!

Da pa trud ne bo zaman, bo uredništvo najboljše odgovore nagradilo, in sicer prva dva s po 1000 dinarji in druga dva s po 500 dinarji.

Odgovore pošljite do 20. januarja 1954 na uredništvo »Glasu Gorenjske« v Kranju.

Sporočite svojim sorodnikom, znancem in prijateljem, da je naročnina na »Glas Gorenjske« za leto 1954 ostala neizpremenjena, torej 400 dinarjev, medtem ko bo v kolportaži cena posamezni številki 10 dinarjev. Razen tega je vsak naročnik našega lista nezgodno zavarovan. Naj se torej tudi oni naroče na svoj, gorenjski list in že kar v začetku povedo kakšnega bi radi imeli

Uredništvo

Vse kaže, da bodo ljubitelji zimske narave letos prišli na svoj račun. Sezona belega športa je že pričela

Ariel Kassak:

14

Sodnik se je vrnil zmagoslavno kot Pompej, vodeč s seboj nekega opitega avtomobilista, ki se je Liliani in Mary bedasto nasmehnil. Harry ga je moral podpirati, da ni povsem zlezal vase.

To je bil višek. Lilian je bila zaradi tega tako raztresena, da ni slišala od vse ceremonije niti besedice. Šele Mary jo je predramila.

— Ej, zbudi se! Si že omožen!

Harry je odložil neznanca na stol in pristopil k svoji nevesti. Bil je zelo blede.

— Bilo je lepo, je zašepetala Lilian sladko. Dragi, ne boš poljubil svoje gospe Kingove?

Harry jo je brez besede objel.

— Dolej sem bila z vama, sedaj mi je pa že vsega dovolj, je rekla Mary, ko so bili spet v avtu. Hvala bogu, pogreb je končan. Odložita me na prvi železniški postaji in se odpeljita!

— Kam se želite odpeljati, je vprašal Harry.

— V New York.

— Prav. Tudi midva sva tja namenjena. Edino tam naju časniki ne bodo iskali.

— Lepo, res! je rekla Mary. Obedovala bosta lahko v avtomatičnih bifejih, hodila na izprehode v nedotaknjene divjine Central Parka... Končno, če je vama všeč! Jaz se, k sreči, nisem omožila!

Ko so prispeli v mesto, je Mary izstopila pred dostojnim hotelom za same gospe. Prijateljici sta si obljubili, da ne bosta prekinili medsebojne zveze.

— Jutri... jutri ti bom telefonirala, je še zaklicala Lilian.

Potem je hotel izginil iz vidika in nevesta je ostala sama ob svojem molčečem možu.

— Kam se peljeva? je vprašala.

— V hotel »Denmark«, tam naju ne bodo našli.

Izstopila sta. Vrtar je poskrbel za avto in prtjago.

Harry je z odločno pisavo vpisal v seznam gostov: »Bert King z gospo«. Z dvigalom sta se odpeljala v višja nadstropja, prešla dolg hodnik in se ustavila pred vrati s številko 1724. Eden izmed strežajev je razgrnil zavese in odprl okna v salonu in spalnici. Bila sta sama.

— Kako lepo! je rekla Lilian, da bi prekinila molk. »Ali ne bi sedli, gospod King?«

Stal je sredi sobe s klobukom na glavi in neprižgano cigareto med prsti.

— Lilian!

Nekaj v njegovem glasu jo je prisililo, da je počasi odložila klobuček in slekla rokavice.

— Kaj je, dragi? —

— Imam še nek opravček. Veš, je nujno! Naročil bom, da ti prinesejo večerjo v

sobo.

Obrnila se je, da ne bi videl njenega razočaranja.

— Se boš kmalu vrnil? Kaj je, kar ni v redu? Upam, da ne boste že po eni uri zapustili svoje nevestice! se je poizkusila šaliti.

— Na svidenje, ljubica!

Slišala je, kako so se vrata zaprla. Samo nič misliti! Začela se zlagati perilo iz kovčkov. — Ah, seveda! Na cvetice je pozabil! Tekel jih je kupiti. Vsak hip bo nazaj!

Slekla se je, skopala, oblekla drugo obleko. Bilo je še zgodaj. Lahko bosta šla še ven.

Potekli sta dve uri. Harryja še ni bilo. Stopila je k hišnemu telefonu in rekla vrtarju:

— Govori gospa King. Ni prišlo zame nikako obvestilo?

— Ne, gospa.

Sedla je v salonu k oknu. Nasproti njene okna je bilo v isti višini tudi hotelsko okno. Zgradba je imela namreč obliko velike črke U.

— Nekdo je tam, si je rekla. Soba je bila osvetljena. Opazila je, da se je nekdo kretal po njej. Luč je ugasnila.

Ni si več delala utvar. Harry jo je zapustil. Ne! Ni mogoče! In vendar je res! Resnica je bila preveč jasna, da bi si jo še mogla prikrivati.

Opolnoči je zaslišala trkanje. Njeno srce je poskočilo. Nič zato, da je tako pozen, toda vrnil se je, vrnil!

Stekla je k vratom i njih odprla.

Marga Bolle je stala na pragu in se smehljala.

— Smem vstopiti?

— Pojdite proč! je rekla Lilian. Pojdite, sicer ukažem, naj vas vržejo skozi vrata!

Marga je vstopila in mirno sedla.

— Ste zares omožena?

— Res, prosim odstranite se!

— Ne prej, dokler ne povem vsega, kar sem se namenila. Seveda vem, da ženina ni. In ker je ostala nevestica sama, sem jo prišla tolažiti.

— Kako veste, da ga ni? Kako ste izvedeli, kam sva prišla?

— Ker je bilo vse naprej domenjeno, je rekla Marga posmehljivo.

Lilian se je opotekla k naslonjaču ob oknu in sedla. S tresočimi prsti je prižgala cigareto.

— Uboga mala, je vzdihnila Marga. — In pri vsem tem tako pogumna in nespametna. Res ste ga poročili. Nisem verjela, da boste tako neumni. Toda njegov načrt se je le uresničil.

— Njegov načrt?

— Ah, da! Seveda ničesar ne veste? Vse mi je že naprej povedal. Vedela sem prej kot vi, da se boste poročili, vedela sem, kam se bosta odpeljala.

— Proč, proč!

— O, še ne! Marga je stopila za Lilianin naslonjač in se ga oprijela.

Lilian je čutila na vratu njeno sapo, a ni imela moči, da bi se okrenila.

— Lahko ste srečni. Bert vam je rešil življenje. Gotovo se zavedate tega, da ni nož kar sam od sebe priletel na vašo posteljo. Niti se ni vaša kobila sama spodtaknila. In kaj mislite o incidentu v garaži?

— Dovolj! je zaklicala Lilian. Vem, da ste bila vi, vi, vi!

— Da res? se je zasmejala Marga. Kdo bi si mislil, da ste tako brihtni! Toda napadov nisem pripravljala samo jaz! Teга doslej gotovo niste vedeli, kajne? Bila sem jaz... in še nekdo.

— Še nekdo! je vzkliknila Lilian.

— Da, jaz in...

DEŽURNA SLUŽBA

Dežurna zdravniška služba v območju ljudskega občinskega odbora mestne občine Jesenice od 1. do 8. januarja: dr. Tancar Avguštin. — Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike s težjimi poškodbami.

GLEDALISCE

Prešernovo gledališče Kranj
Sreda, 30. decembra ob 14. uri: Grimm-Skofca: »Trnuljčica«. — Predstava v okviru Novoletne jelke — izven.

Četrtek, 31. decem. ob 10. uri: Grimm-Skofca: »Trnuljčica«. — Predstava v okviru Novoletne jelke — izven.

Sobota, 2. januarja ob 16. uri: Grimm-Skofca: »Trnuljčica«. — Predstava v okviru Novoletne jelke — izven.

Nedelja, 3. januar. ob 16. uri: Grimm-Skofca: »Trnuljčica«. — Izven.

Torek, 5. januarja ob 20. uri: Grimm-Skofca: »Trnuljčica«. — Red Torex, sedeži še v prodaji.

Četrtek, 7. januar. ob 20. uri: Grimm-Skofca: »Trnuljčica«. — Red A, sedeži še v prodaji.

Pri predstavah v okviru Novoletne jelke je enotna vstopnina in sicer za odrasle 40 dinarjev ter za otroke do 14. leta 20 dinarjev. Stojišča po 10 dinarjev.

KINO

Kino »Storžič«, Kranj: od 1. do 3. januarja ameriški barvni film »Amerikanec v Parizu«. — Predstava v petek ob 14., 16., 18. in 20. uri, v soboto ob 16. in 18. uri, v nedeljo ob 14., 16., 18. in 20. uri. V soboto 2. januarja ob 14. uri »Snežuljčica«, ob 20. uri »Veliki Caruso«. Matineje 2. januarja: ob 8.30 uri »Snežuljčica«, ob 10. uri »Veliki Caruso«. Matineje 3. januarja: ob 8.30 uri »Amerikanec v Parizu«, ob 10. uri »Praznike».

Kino »Svoboda«, Strazhišče: 1. januarja amer. barvni film »Snežuljčica«, predstave ob 14. uri, 2. januarja amer. barvni film »Veliki Caruso«, predstave ob 16., 18. in 20. uri. 2. januarja amer. barvni film »Ljubezen je lepa«, predstava ob 14. uri. 2. januarja amer. kavbojski film »Velika reka«, predstave ob 16. uri, 2. januarja amer. film »Veliki Caruso«, predstave ob 18. uri, 2. januarja amer. barvni film »Amerikanec v Parizu«, predstave ob 20. uri. Matineje 2. januarja ob 10. uri »Snežuljčica«, 3. januarja amer. film »Zaklad Siera Madre«, predstave ob 14. uri, 3. januarja francoski film »Praznik«, predstave ob 16., 18. in 20. uri. Matineje 2. januarja ob 10. uri »Amerikanec v Parizu».

Kino »Zadružnik«, Primskovo: 1. januarja amer. kavbojski film »Zaklad Siera Madre«, predstave ob 14. in 16. uri. 1. januarja amer. film »Kraljevi brivce«, predstave ob 18. uri, 1. januarja amer. film »Velika reka«, predstave ob 20. uri. 2. januarja amer. barvni film »Amerikanec v Parizu«, predstave ob 14. uri, 2. januarja amer. barvni film »Veliki Caruso«, predstave ob 16. uri, 2. januarja amer. kavbojski film »Velika reka«, predstave ob 18. uri, 2. januarja amer. barvni film »Ljubezen je lepa«, predstave ob 20. uri, 3. januarja amer. film »Praznik«, predstave ob 14. uri, 3. januarja amer. film »Velika reka«, predstave ob 16. uri, 3. januarja amer. film »Ljubezen je lepa».

lepa», predstave ob 18. in 20. uri.

Kino »Triglav«, Cerklje: 1. januarja amer. barvni film »Ljubezen je lepa«, predstave ob 16., 18. in 20. uri, 1. januarja francoski film »Praznik«, predstave ob 11. in 14. uri, 2. januarja amer. film »Kraljevi brivce«, predstave ob 14. in 18. uri, 2. januarja amer. kavbojski film »Zaklad Siera Madre«, predstave ob 11., 16. in 20. uri, 3. januarja amer. barvni film »Snežuljčica«, predstave ob 9.30, 11. in 14. uri, 3. januarja amer. barvni film »Veliki Caruso«, predstave ob 16., 18. in 20. uri.

Radio Ljubljana

V ljubljanskem radiu boste od 1. do vključno 9. januarja 1954 med drugim slišali:

V petek 1. januarja: od 6. do 8. ure zjutraj Srečno Novo leto — pester glasbeni spored —, ob 8.15 sledi pisan spored slovenskih narodnih pesmi, ob 9.40 dopoldanski simfonični koncert, ob 12.00 oddaja za naše brate v zamejstvu. Popoldne ob 16.00 je na sporedu radijska igra — Ivana Trčana: Vse in prazen nič, ob 17.00 Med kmečkimi pevci in godci, ob 18.00 operne melodije in ob 21.00 glasba za ples in razvedrilo.

V soboto, 2. januarja: ob 8.00 veseli domači napevi, ob 10.00 Zeleli ste — poslušajte, ob 13.00 Novi filmi. Pionirji bodo gotovo veseli oddaje ob 15.30, ob 17.00 pa bodo lahko slišali radijsko igro »Snežuljčica«. Ob 19.30 se nam bodo predstavili jugoslovanski operni solisti, ki so v letu 1953 nastopali v našem Radiu.

V nedeljo, 3. januarja: ob 8.00 bo zanimiva oddaja za naše športnike: V borbi s snežnimi plazovi, ob 9.00 je na sporedu literarno-glasbena oddaja: Pesniška žetev v letu 1953. Otroci bodo slišali ob 11.00 zgodbo o ververici Rjavki. Ob 13.00 je oddaja za naše kmetovalce, ob 13.15 za žene, ob 13.25 pa glasba po željah. Ob 15.45 je na sporedu radijska igra Pod svobodnim soncem, ob 18.20 vesele slovenske narodne in ob 20.00 Z dobro voljo v Novo leto.

V ponedeljek, 4. januarja: ob 7.00 oddaja za gospodinje, ob 13.00 bodo pionirji zapeli nekaj narodnih in umetnih pesmi. Ob 13.50 sledi kulturni pregled, ob 15.30 šolska ura za nižjo stopnjo, ob 16.00 V svetu oper in baletov. Ob 17.10 se bomo zabavali ob plesni glasbi znanih orkestrrov, ob 20.00 pa bomo prisluhnili predavanju dr. Wilko Novaka o slovenskih ljudskih običajih.

V torek, 5. januarja: ob 7.00 so na sporedu nasveti kmetoval-

MALI OGLASI

Prodajam nov pralni kotel — bakren ali zamenjav za les. Naslov v upravi lista.
Smučič in sanke kupite najugodnejše pri Dolenc, Kolarstvo Strazhišče 94.
Preključujem namerno izrečene besede o Miheli Štefki, stanujoči v Trziču. Josef Marija - Trzič.
Prodajam skedenj. Naslov v upravi lista.

OBJAVE

Ljudski odbor mestne občine Kranj obvešča delavce in nameščence podjetij, da je uveljavil zanje od 6. januarja 1954. popoldanske uradne ure v sredah od 14. do 17. ure za vojaške zadeve, volilne imenike, objave in prijave bivanja in za zadeve matičnega urada.

Tržičani na tekmovanju za „Perov pokal“

V nedeljo, dne 20. decembra 1953 je bilo v Ljubljani že sedmo tekmovanje v patrolnem teku za prehodni pokal »Franja Pera«. Tekmovanje je tradicionalno in organizirano vsako leto v počastitev dneva JLA. Zmagovalec prejme za nagrado prehodni pokal »Franja Pera«, strelca-rekorderja, ki je padel

Se pred dobrim tednom je zelo slabo kazalo. Snega ni in ni hoteli biti. Hudomušneži so prerokovali, da bo tako do Novega leta, potem pa še boljše.

Toda sneg je na veliko veselje smučarjev, vendarle zapadel. Vsem belim športnikom z Gorenjskega, posebno tistim, ki se pripravljajo, da bodo zastopali Jugoslavijo na velikih mednarodnih srečanjih, želimo v novem letu čimveč uspehov in čimmanj polomljenih nog, rok in smuč.

„Glas Gorenjske“ v vsako hišo

S sodišča

Precej zanimanja je med prebivalci Skofje Loke vzbudila aretacija vodilnih uslužbencev trgovskega podjetja »Loka« v Skofji Loki. Pred kratkim je bila zoper te uslužbence kazenska obravnava. Na zatožni klopi so sedeli ravnatelj Janko Gruden, knjigovodja Anton Primožič, komercialni vodja Bogo Fale in nakupovalec Anton Pogačnik.

Prvi trije uslužbeni, t. j. Gruden, Primožič in Fale so v knjigovodstvu podjetja izkazovali razne izdatke, ki praviloma bremenijo sklad za plače ter so te izdatke vnašali in knjižili na druge konte, se zakrivali z lažnimi razbremenitvami, pri tem pa seveda niso odvajali akumulacije in davka od presežka sklada za plače. Prav tako so si v letu 1952 dali izplačati neizkoriščene dopuste v višini enomesečnih plač. Z gotovino

so ravnali zelo malomarno. Pobrila se je po raznih poslovalnicah, z njo se je nakupovalo v con B, ni pa se o tem vodila točna evidenca. Konec junija 1953 so si dali izplačati kot nagrade neupravičeno in brez dovoljenja vsak po 10.000 din. Teh zneskov na ustrezni temeljnici niso zabeležili.

Gruden in Fale sta v podjetju nadalje zamenjala svoje »Super« radio aparate, katere sta kupila v con B po 35.000 din, za radio aparate znamke »Savica«, katere je podjetje prodajalo po ceni 53.000 din. Prav tako sta si pri dveh radijskih sprejemnikih prilastila vsak po 5000 din.

Fale je v con B nabavil z denarjem podjetja kolo za Primožiča, katero je Primožič nameraval pozneje plačati podjetju. Ravnatelj Gruden je pri svojem poslovanju dal v dveh primerih tudi razne nagrade osebam, ki so sodelovale pri prometu s podjetjem, kar ne

sal svoje ime, četudi denarja ni prejel, ampak se je denar uporabil za druge, neugotovljene namene. Pri vseh računih, kjer je bilo treba odtegovati davek na promet proizvodov, tega ni točno odtegoval, prav tako je dopuščal, da so v poslovalnicah delali inventure poslovođe in uslužbenci poslovalnic.

Bogo Fale je službeno mesto komercialista izrazil na ta način, da se je bavil tudi z nakupi v svojem imenu. Tako je nakupil za nekega nakupovalca iz južnih krajev 3.000 kg krompirja. Nabavil je 3.000 kg cementa za nekega svojega znanca. Kupil je tudi 1 radio aparat za 37.000 din ter istega prodal za 40.000 din. Ob priliki nakupov za podjetje »Loka« v con B je razne stvari nakupoval z gotovino, katero je dajal osebam, ne da bi od njih zahteval kakšna potrdila, ter seveda tako onemogočil točno kontosebam, ki so sodelovale pri prometu nad tem prometom. Tudi prometu s podjetjem, kar ne

Drzen roparski napad v Radovljici

Vajenec Jože Kveder, star 17 let, zaposlen kot vajenec v trgovskem podjetju »Železnina« v Radovljici, je bil 7. decembra proti večeru sam v poslovalnici. Ko je napravil dnevni obračun in preštel denar, je šel zapirat okna in nato stopil nazaj v trgovino. V trenutku ko je stopil v lokal, je za njim stopil neznan moški, ki je za seboj potegnil roletno navzdol in vajenca z revolverjem v roki prisilil, da mu je izročil 70.000 dinarjev. Ko je preštel denar, je vajenca prisilil, da mu je moral dati dve vreči usnja v vrednosti nad 200.000 dinarjev. Nato se je vajenec moral vleči na tla, na kar mu je na hrbtu z vrvice zvezal roke. Z revolverjem ga je dvakrat udaril po temenu, tako da je vajenec izgubil zavest. Zavezal mu je glavo v sedlarsko belo platno in zvezal z vrvice tudi noge. Ko je tako vajenca ukrotil, je dvakrat odnesel iz trgo-

vine pripravljeno usnje in odpeljal iz trgovine novo dvokolo znamke »Partizan«, — vredno 31.000 din.

Organi okrajnega tajništva za notranje zadeve Radovljica so o tem drznem dejanju takoj uvedli temeljito preiskavo, ki je v nekaj dneh dosegla popoln uspeh. Preiskava je dognala, da so roparski vlom zasnovali in napravili Štefan Snedic, roj. 1. 1928 v Trziču, brivski pomočnik, zaposlen kot delavec v gradbenem podjetju Trzič, Jože Srbčič, roj. 1. 1930 v Kaličah, občina Kostanjevica okraj Krško, po poklicu čevljarški pomočnik, delavec v »Verigi« Lesce, Ciril Snedic, roj. 1. 1936 v Trziču, delavec v predilnici v Trziču. Vlom in napad na vajenca je napravil Štefan Snedic, Srbčič je stražil pri vratih trgovine, Ciril Snedic pa je stražil nekaj korakov stran.

Storilci so del plena skrili v nekem gozdu pri Radovljici, del pa sta ga brata Snedic skrila v Trziču in ga pozneje prenesla v druga bolj varna skrivališča. Pri tem poslu pa jima je pomagala Tomaz Snedic, roj. 1934 leta, zaposlen v tovarni »Rūno« v Trziču.

Da je družina Snedic vedela za storjeno dejanje, je dokaz, da je Štefan Snedic svoji materi Franciški povedal, kaj je napravil, ji dal 5.000 dinarjev od plena in ji naročil, da naj drugo jutro že ob 4. uri zažge njegove čevlje, v katere je bil pri ropu obut, da bi s tem zabil sled.

Storilci so pri zasliševanju drug drugega zelo obremenjevali. Iz medsebojnih očitajev je bilo ugotovljeno, da so nameravali še vlomiti v trgovino manufakture Savnik, v podružnico Narodne banke, v restavracijo »Triglav« in v novo kinodvorano v Radovljici, iz katere so mislili odnesti veliko orodsko zagrnjalo. V načrtu so imeli tudi roparski vlom v neko stanovanje v Radovljici, ker je Srbčič vedel, da je lastnik stanovanja prodal njivo in nekaj lesa in, da ima denar. Vse te načrte pa so preprečili varnostni organi, ko so storilce vtaknili pod ključ.

(Odreži in izpolni)

Dopisnica 10 din

Uprava

„Glasu Gorenjske“

KRANJ Savski breg 2

(ime in priimek)

(kraj, ulica, zadnja pošta)

Naročam tehnik »Glas Gorenjske«.

Naročino (celetno, polletno, mesečno) bom plačeval, kakor hitro bom dobil položnico.

(podpis in naslov)

(Odreži in izpolni)

„Plamen“, Kropa tovarna vijakov in žebeljev

Izdeluje:

vijake in žebelje vseh vrst,

zakovice, umetne kovaške izdelke.

smučarsko okovje itd.

Vsem odjemalcem in delovnim ljudem želimo srečno

Novo leto 1954

in mnogo delovnih uspehov

Okrajni ljudski odbor Kranj

Okrajni odbor SZDL

Okrajni komite ZKJ

želiyo vsem delovnim ljudem in svojim članom srečno in zadovoljno Novo leto!

Kod doslej bomo tudi v prihodnjem letu vložili vse svoje sile za dobrobit naše socialistične domovine!

Invalidsko podjetje Tovarna gumbov
 želi vsem odjemalcem
 srečno Novo leto **Kamnik**

(Odreži in izpolni)

Dragi bralci!

Učenec **Kong Tu** je nekoč vprašal: »Vsi smo enako ljudje, toda eni so veliki ljudje in drugi majhni ljudje; kako je to?«

In **Konfucij** je odgovoril: »Kdor posluša tisti del samega sebe, ki je velik, je velik človek; kdor posluša tisti del, ki je majhen, je majhen človek.«

Ljudje — in narodi — so lahko veliki, če imajo velike ideale in če razumejo svoj čas. — Pri nas so veliki časi in bolj kot kdajkoli poprej je potrebno, da jih poznamo.

Tudi naš list je nastal s tem namenom. Sedaj stopa v svoje sedmo leto. Tisk je veliko okno v svet. Odprite ga še svojim prijateljem in znancem in jih za novoletno darilo naročite na »Glas Gorenjske«! To lahko storite s tem, da izpolnite tole položnico in nam jo pošljete. Tudi novi naročniki se sami lahko prijavijo na isti način. Ne bo jim žal.

Uredništvo »Glasu Gorenjske«

(Odreži in izpolni)

Občinski ljudski odbor

Zminec

želi

*vsem svojim občanom,
 predstavnikom
 ljudske oblasti
 in vsem delovnim ljudem
 srečno in uspeha polno
 Novo leto 1954*

Zadruga parketarjev Ljubljana
Kolodvorska 35

dobavlja in polaga vse vrste parketov. Želi vsem svojim odjemalcem na Gorenjskem srečno novo leto 1954 ter se še nadalje priporoča

Vsem cenjenim odjemalcem želi

Mestna klavnicna Kranj
 s 13 poslovalnicami

srečno in vedro Novo leto

„Elektrotehna“
 elektrotehnično podjetje
Ljubljana

Uprava: Parmova 33, tel. 0-09
 Prodajni odd.: Kotnikova 12, tel. 21-706
 Skladišče: Kotnikova 12, tel. 21-350

želi vsem odjemalcem srečno Novo leto

Delovni kolektiv

Tovarne usnja Kamnik

čestita in želi vsem delovnim kolektivom polno delovnih zmag v nastopajočem Novem letu

„Titan“

tovarna kovinskih izdelkov in livarna

Kamnik

izdeluje ključavnice vseh vrst, pohištveno okovje, kuhinjske strojčke, avtomatske tehtnice, odlitke iz sive in temper litine, cevi za daljnovode itd.

želi vsem odjemalcem srečno in uspeha polno **ново leto!**

OPEKARNA BOBOVK pri Kranju

želi svojim cenjenim
odjemalcem
in vsem delovnim kolektivom
mnogo sreče in uspehov
v letu 1954

OBILO POSLOVNEGA USPEHA IN ZADOVOLJSTVA V LETU 1954
ŽELI SVOJIM ČLANOM IN OSTALEMU PREBIVALSTVU

KMETIJSKA ZADRUGA ŠENČUR

POLNO ŽIDANE VOLJE, ZADOVOLJSTVA IN SREČE
V NOVEM LETU ŽELI VSEM

Hotel „Pošta“ - Jesenice

Srečno Novo leto 1954

želimo vsem delovnim kolektivom
cenjenim odjemalcem in ostalim

Opekarna Kranj
Stražišče

Kmetijska zadruga

z o. j.

Češnjica

želi vsem
delovnim kolektivom,
zadruham in vsem ostalim
graditeljem socializma
srečno in uspehov polno
Novo leto 1954

Z NAJBOLJSIMI ŽELJAMI ZA PROSPEH IN PROCVIT NAŠE OBČINE
ČESTITAJO K NOVEMU LETU 1954 VSEMU PREBIVALSTVU

Občinski ljudski odbor
in občinska podjetja Cerklje

Trgovsko podjetje

„KLASJE“ - Kranj

ČESTITA IN ŽELI MNOGO USPEHOV V NASTOPAJOČEM LETU 1954
VSEM SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM

Delovni kolektiv

Gozdnega gospodarstva Kranj

želi vsem delovnim kolektivom
srečno in uspeha polno

Novo leto

Mesarsko podjetje OZZ Kranj,

sedež Naklo

čestita in želi
vsem svojim odjemalcem
srečno novo leto 1954

Mestno prevoznništvo Kranj

avtobusni in tovorni promet

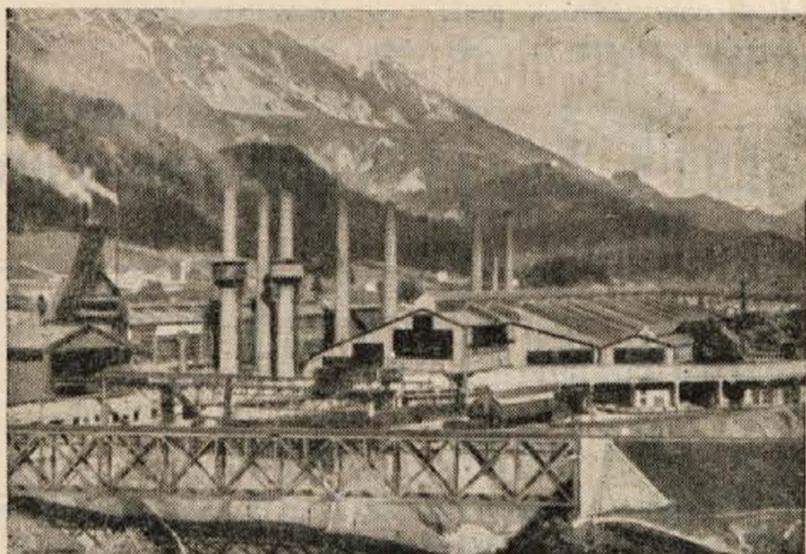
Čestitamo vsem delovnim kolektivom
in vsemu delovnemu ljudstvu srečno in zadovoljno
Novo leto

Obilo sreče, delovnih uspehov
in radosti v letu 1954
želi vsem delovnim ljudem

Delovni kolektiv

Tovarne furnirja

Bodovlje pri Škofji Loki

Srečno in uspehov
polno novo leto

1954

ž
e
i

delovni kolektiv

**jeseniške
železarne**

vsem delovnim kolektivom Jugoslavije
in vsem delovnim ljudem naše socialistične domovine

Naše geslo v letu 1954 ostane:

Z delom v boj za srečno prihodnost!

Invalidsko podjetje „**Zvezda**“
K R A N J

Barvarna, tkalnica in kemična čistilnica

želi svojim poslovnim prijateljem in odjemalcem obilo uspeha v novem letu

„**ŽELEZNINA**“ - Radovljica

želi

vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem mnogo sreče in uspeha v Novem letu in se še vnaprej priporoča

Tovariški pozdrav ob Novem letu
vsemu prebivalstvu

Občinski ljudski odbor

N A K L O

Okrajno podjetje pahištvenega okovja

čestita vsem delovnim ljudem k NOVEMU LETU 1954 z željo, da bi bilo še uspešnejše v izgradnji socializma

Kamna Gorica
POSTAJA PODNART

KMETIJSKA ZADRUGA CERKLJE

želi

vsemu članstvu in ostalim delovnim ljudem mnogo uspeha v letu 1954

Državno obrtno podjetje

Splošno mizarstvo, pleskarstvo in črkoslikarstvo, obrtno žaganje lesa

Jesenice, Stalingrajska 63

želi vsem delovnim ljudem srečno, zadovoljno in uspehov polno NOVO LETO

TOVARNA ČEVLJEV
„**Ljubelj**“ - Tržič

ŽELI
SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM
SREČNO NOVO LETO

PREDILNICA VOLNE
N A K L O

VOŠCI SREČNO NOVO LETO
1954

VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
ŽELI USPEHOV POLNO
NOVO LETO

Kmetijsko posestvo
„**Planika**“ - Šenčur

Delovni kolektiv

*Industrije
platnenih
izdelkov*

Domžale - p. Jarše

želi vsem poslovnim prijateljem in ostalim delovnim kolektivom srečno uspeha polno

Novo leto

Vsem potrošnikom srečno Novo leto

»**Mesnina**« Škofja Loka

Srečno Novo leto želi vsem potrošnikom

Pekarna - Kranj

Mnogo sreče, zadovoljstva
in veselja v letu 1954
želi vsem cenjenim gostom
in ostalim

Restavracija „TRIGLAV“ - Jesenice

Okrajni ljudski odbor Radovljica

želi vsemu prebivalstvu radovljiškega okraja ter vsem delovnim ljudem naše socialistične države

srečno in uspeha polno Novo leto 1954

Delovni kolektiv

„Jelovice“

želi vsem sorodnim podjetjem

in vsemu delovnemu ljudstvu vso

srečo in veselje ob proslavi

delovnih zmag v letošnjem letu

Naš delovni kolektiv bo tudi v

prihodnje stal zvesto ob strani

graditeljev socializma v Jugoslaviji

Škofja Loka

**LESNO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE**

BLED

s svojimi obrati

**v Bohinjski Bistrici,
Soteski, Rečici
in na Jesenicah**

pošilja iskren
NOVOLETNI POZDRAV
vsem delovnim ljudem

Vsem delovnim kolektivom
k Novemu letu 1954 iskreno čestita

Tovarna kos in srpov v Trziču

Mnogo sreče, zadovoljstva in delovnih uspehov
v Novem letu želi vsem delovnim ljudem

**Kolektiv Gorenjske tovarne čokolade
Lesce pri Bledu**

Delovni kolektiv

„TISKANINE“ KRANJ

želi vsem delovnim kolektivom
in delovnim ljudem
na Gorenjskem srečno in uspeha polno

novo leto 1954

**Hotel „Grajski dvor“, restavracija „Triglav“,
„Okrepčevalnica“ in „Kino bife“ v Radovljici**

žele svojim cenjenim gostom
srečno in zadovoljno Novo leto

Utensilia tovarna
tekstilnih
potrebščin

Ljubljana - Količevo

želi svojim odjemalcem in
dobaviteljem uspehov polno

Novo leto 1954

in se priporoča za nadaljnja
naročila in sodelovanje

Okrajna združna zveza Radovljica
in trg. podjetje „Zadružnik“ Radovljica

želita vsem svojim članom mnogo uspeha
v LETU 1954

Trgovsko podjetje „Vina“ - Kranj

vse vrste kvalitetnih namiznih vin, prvovrstna buteljena in vstaklenjena vina, priznane likerje, rum, konjak, razne aperitive, pristni domači sadjevec in ostala žganja po konkurenčnih cenah.

Vse vrste brezalkoholnih pijač, pivo „Union“ v sodih in steklenicah, Radenska voda, sifon in vse vrste kisa po najnižjih cenah in v vsaki količini. V vseh trgovinah in gostilnah zahtevajte v svoje zadovoljstvo naše kvalitetne alkoholne pijače!

Opozarjamo cenjene odjemalce, da smo vsem alkoholnim in brezalkoholnim pijačam globoko znižali cene. Večja naročila dostavljamo z lastnimi prevoznimi sredstvi tudi na dom.

Za vsa naročila in informacije kličite telefon: Kranj 336, 324 in 279, Kisarna 267, Škofja Loka 26, Tržič 49.

Delovni kolektiv „Vina“ Kranj

želi svojim odjemalcem obilo uspeha v Novem letu 1954 ter se priporoča..

Bombažna predilnica in tkalnica Tržič

ČESTITA K DELOVNIM USPEHOM V LETU 1953

VSEM SVOJIM ČLANOM

TER ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM

USPEHOV POLNO, SREČNO

Novo leto 1954

Trg. podjetje „Ročna“ Kamnik

NA DEBELO V GLAVNEM SKLADIŠČU —
NA DROBNO V SVOJIH POSLOVALNICAH:

Specerije: „Metka“ - mesto, Špelca“ - Graben,
„Alenka“ - Šutna, „Mojca“ - Šutna, „Mešano blago“
Duplica.

Industrijsko blago: „Sukno“ manufaktu-
ra, „Konfekcija“ - mesto, „Tekstilka“ - Šutna, „Us-
nje-obutev“ - Šutna, „Veriga“ železnina, „Tip-Top“
galanterija, „Elektro-material“ - mesto, „Komisija“
mesto.

Iskreno želimo vsem delovnim ljudem v letu 1954
obilo uspehov in sreče!

Izdelujemo moške in damske obleke po naročilu
Vsem svojim odjemalcem in potrošnikom
USPEHA POLNO NOVO LETO 1954

Mestna šivalnica - Kamnik

TOVARIŠKE POZDRAVE
K NOVEMU LETU 1954
VSEM DELOVNIM LJUDEM

»Komunala« Kranj

OBILO USPEHOV IN SREČE K NOVEMU LETU 1954
ŽELI VSEM INVESTITORJEM IN GRADBENIM PODJETJEM
SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

„PROJEKT“ - KRANJ

Veliko sreče in uspehov v letu 1954
želi vsem investorjem in odjemalcem

**Rementno obrtno podjetje
Škofja Loka**

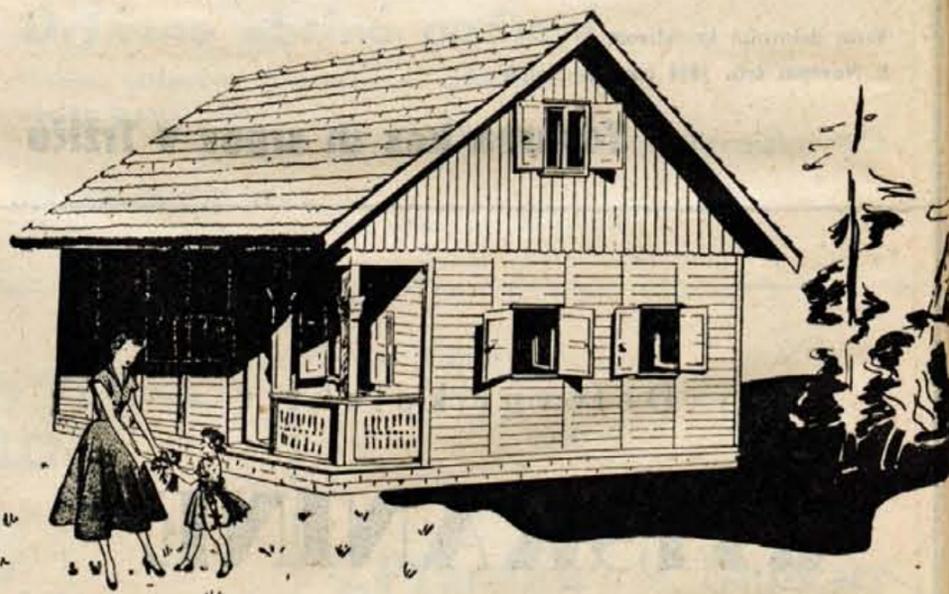
Vsem potrošnikom
in delovnim ljudem
polno zadovoljstva
in sreče
v novem letu!

Tovarna športnega orodja „Elan“

Begunje

ČESTITA VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM
K NOVEMU LETU IN JIM ŽELI VELIKEGA
NAPREDKA PRI GRADITVI SOCIALIZMA

Lesno industrijsko podjetje Kranj

čestita
k Novemu letu 1954
in želi obilo uspehov
vsem delovnim
ljudem!

Delovni kolektiv tovarne obutve

Tržič

želi vsem cenjenim odjemalcem in
ostalim delovnim ljudem veliko sreče in zadovoljstva
v letu 1954

Vsem cenjenim odjemalcem
želimo uspeha polno

ново leto 1954

Uprava in delovni kolektiv

Kamnik

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarne sanitetnega materiala, Domžale

čestita vsem delovnim kolektivom
in jim želi obilo uspeha v nastopajočem

LETU 1954

letu 1954 želi delovni kolektiv

„Remontnega pojetja“ - Kamnik

vsem delovnim ljudem
plodonosnega dela in uspehov

Kmetijska zadruga, Lesce

čestita vsem svojim članom
k srečnemu in uspehov polnemu
Novemu letu

Polno sreče
in zadovoljstva
v novem letu 1954
želi gostilna

„LECTAR“

Radovljica

Vsem zadružnikom in zadružnicam
srečno in uspeha polno Novo leto 1954

Upravni odbor
Okrajne zadružne zveze
Kranj

Okrajni zavod za socialno zavarovanje na Jesenicah

čestita vsem zavarovancem in upokojencem
okraja Radovljica

K NOVEMU LETU 1954

Vsem potrošnikom
obilo sreče
in zadovoljstva

Vsem našim odjemalcem
LEP NOVOLETNI POZDRAV

„MESNINA“
JESENICE

DELOVNI KOLEKTIV

Mestnega gradbenega podjetja na Jesenicah

želi vsem investitorjem in delovnim kolektivom
mного sreče in obilo uspeha
v Novem letu 1954

Zveza sindikatov Jugoslavije, Okrajni svet Kranj

želi vsem sindikalnim podružnicam
in delovnim kolektivom srečno
in uspeha polno Novo leto
1954

Mlinsko podjetje Škofja Loka

želi vsem delovnim kolektivom
in trgovskim podjetjem ter ostalim obilo uspeha

v Novem letu

Elektrotehnično podjetje Kranj

želi vsem delovnim ljudem
mного sreče in zadovoljstva
v novem letu 1954. — Spo-
ročamo, da s 1. januarjem
odpremo delavnico za po-
pravila koles in galvaniko za
niklanje in bakrenje. Spre-
jemamo v niklanje cela
in posamezne dele koles ter
vsa ostala dela te stroke

Srečno in uspeha
polno

ново leto 1954

želi vsem delovnim
ljudem

Delovni kolektiv

Tovarne
Iepenke

Tržič

DELOVNI KOLEKTIV

GORENJSKE PREDILNICE

ČESTITA

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM

IN CENJENIM ODJEMALCEM

K NOVEMU LETU 1954

Z ZELJO,

DA BI BILO SE BOLJ

PLODONOSNO IN USPEŠNO

V IZGRADNJI SOCIALIZMA

Ljudski odbor mestne občine
Mestni komite ZKS
n Mestni odbor SZDL
v Kranju

čestitajo vsem občanom, članom in delovnim kolektivom

Srečna in uspeha polna nova leta 1954

z željo, da bi bilo še uspešnejše v izgradnji naše socialistične domovine

Prešernovo gledališče - Kranj

želi vsem svojim obiskovalcem polno sreče in zadovoljstva v novem letu 1954!

DELOVNIM KOLEKTIVOM
 IN VSEM NAŠIM ODJEMALCEM
 ŽELI VELIKO USPEHA
 V LETU 1954

DELOVNI KOLEKTIV

Industrije bombažnih izdelkov

K R A N J

Trgovsko podjetje „Sadje“

Kranj

ŽELI
 VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
 IN DOBAVITELJEM OBILO USPEHA
 V NOVEM LETU 1954

Veliko sreče in židane volje
 v letu 1954
 želi vsem svojim cenjenim obiskovalcem

Zadružna restavracija „JELEN“, Kranj

„Alko“

DESTILERIJA IN TOVARNA LIKERJEV
 LJUBLJANA
 ŽELI VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
 IN POTROŠNIKOM
 SREČNO NOVO LETO 1954

Srečno Novo leto **1954**

Z E L I M O
 V S E M U
 P R E B I V A L S T V U ,
 D E L O V N I M
 K O L E K T I V O M

Ljudski
 odbor
 mestne
 občine

Z ISKRENIMI ČESTITKAMI
 K USPEŠNI GRADITVI
 NAŠE KOMUNE

Jesenice

Kinematografsko podjetje Jesenice

s svojimi poslovanicami
 JAVORNIK, PLAVŽ in RADIO ter bifeji
 želi vsem svojim obiskovalcem srečno in veselo
 NOVO LETO 1954

DELOVNI KOLEKTIV

usnjarne „Runo“

želi vsem delovnim ljudem
 V LETU 1954
 uspehov in sreče.

v Trzinu